

О. МЕРЗЛІКІНА, О. ГУЗІЙ

**ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК
ТЕРМІНІВ І СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ
ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Львів – 2002

Читальна зала
ЛДІФК а/ф

О. МЕРЗЛІКІНА, О. ГУЗІЙ

ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Львів – 2002

ББК 81.2   УКР – 4

С 47

СЕРІЯ “СУЧАСНІ СЛОВНИКИ УКРАЇНИ”

О.А. МЕРЗЛІКІНА, О.В. ГУЗІЙ

**ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК
ТЕРМІНІВ І СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ
ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Тлумачний словник термінів і словосполучень фізичної реабілітації є систематизованим науково-довідниковим виданням, яке містить у собі розміщені за алфавітним порядком зведення термінів та словосполучень (близько 700), які застосовуються у фізичній реабілітації, фізичній культурі та спорті, а також різних розділах медицини.

Словник розрахований на студентську молодь, викладачів педагогічних, фізкультурних, медичних закладів, наукових працівників, лікарів, усіх, хто цікавиться проблемами фізичної реабілітації, фізичної культури, медицини.

Рецензенти: д.м.н., професор Сафронова Г.Б.
д.б.н., професор Завацький В.І.

ISBN 968-622-088-3

© О.А. Мерзлікіна, 2002 р.
© О.В. Гузій, 2002 р.

Вступне слово

В Україні, як і в інших зарубіжних країнах, останнім часом чимало уваги приділяється проблемам розвитку реабілітаційного напрямку медицини, стержнем якого є етапне, відновне комплексне лікування захворювань і ушкоджень.

Провідну роль у цьому процесі відіграє фізична реабілітація. Вона поліпшує якість лікування, запобігає можливим ускладненням при різних захворюваннях і травмах, прискорює відновлення функцій органів і систем, тренує і загартовує організм, повертає працездатність, зменшує ймовірність інвалідності. У випадках інвалідності фізична реабілітація допомагає хворому розвинути навички самообслуговування, професійно перекваліфікуватися, виробити постійні компенсації при незворотних змінах, пристосуватися до життя у нових умовах, що створилися внаслідок хвороби або травми.

Фізична реабілітація доволі розвинена галузь на Заході, але маловідома на пострадянському просторі, зокрема, в Україні, галузь. Перепоною до широкого застосування фізичної реабілітації є відсутність науково-методичної літератури. Крім того фізична реабілітація базується на інтегральних знаннях багатьох наукових галузей: медицини, фізичної культури, соціології, психології, тощо. Тому авторами була зроблена спроба узагальнити весь термінологічний матеріал з цієї проблеми.

В даному словнику описано близько 700 термінів та словосполучень. Представлені терміни та словосполучення, які визначають основні групи понять:

- процеси і морфологічні структури, характерні для організму людини;
- назви, форми протікання та ознаки різних захворювань (симптоми, синдроми);
- фактори оточуючого середовища, які позитивно або негативно впливають на людський організм;
- методи діагностики, профілактики та лікування хвороб;
- області і галузі медичної, медико-біологічної, психолого-педагогічної наук;
- принципи і організаційні форми надання лікувально-профілактичної, реабілітаційної допомоги інвалідам;
- апарати, прилади, інструменти та інші технічні пристрої реабілітаційного призначення.

А

АБАЗІЯ (abasia; a- + гр. basis крок) – неможливість ходити, яка пов'язана з розладами рівноваги тіла, з руховими порушеннями нижніх кінцівок (паралічами, гіперкінезами).

АБЕРАЦІЯ (лат. aberratio відхилення) – індивідуальне відхилення від норми у побудові або функції.

АБСОЛЮТНА М'ЯЗОВА СИЛА – напруження м'язу при його максимальному скороченні, вимірюється величиною вантажу, який необхідно прикласти до м'язу, щоб протистояти.

АБСТИНЕНЦІЯ (лат. abstinentia утримання) – утримання.

АБУЛІЯ (abulia; a + гр. bule воля; син. дисбулія) – патологічна відсутність бажань до життєдіяльності.

АВТОМАТИЧНИЙ РУХ (гр. autamatos мимовільний) – вираз, який вказує на рухові акти, що знаходяться під слабким контролем свідомості на основі рефлексійної автодіяльності нервових кіркових і підкіркових центрів в стані обмеженого збудження.

АВТОСУГЕСТІЯ – самонавіювання.

АГГРАВАЦІЯ (aggravatio; лат. aggravare обтяжувати) – перебільшення хворим симптомів захворювання, яке є або пошкодження.

АГЕВЗІЯ (ageusia; a- + гр. geusis смак) – відсутність смакових відчуттів.

АГНОЗІЯ (agnosia; a- + гр. gnosis пізнання) – порушення процесів пізнання і розуміння значення предметів, явищ і подразнень, які поступають як зовні так і з власного тіла

при збереженні свідомості і функцій органів чуття.

АГРАФІЯ (agraphia; a- + гр. grapho писати) – втрата здатності письма при збереженні рухової функції руки без розладів розумових здібностей.

АГРЕСИВНІСТЬ – хворобливий стан особистості, що проявляється в нанесенні шкоди, завданні болю, нападі на кого-небудь.

АГРИПНІЯ (гр. agrupnia) – безсоння.

АДАПТАЦІЯ (лат. adaptare пристосуватись) – процес пристосування організму, його функціональних систем, органів і тканин до певних умов зовнішнього середовища, направлений на збереження відносної рівноваги внутрішнього середовища організму – гомеостазу.

АДАПТОВАНА ПОВЕДІНКА – по відношенню до малої дитини – це набуття корисних психомоторних навичок, поява здатності до спілкування і успіхи в “задоволенні повсякденних потреб” (самопоміага і незалежність в самообслуговуванні: прийом їжі, одягання, туалет), а пізніше – соціальний досвід, пристосування до шкільного середовища, успіхи в професійному навчанні, здатність справлятися з вимогами, висунутими навколишнім середовищем.

АДИНАМІЯ (гр. adynamia безсилля) – різка м'язова слабкість, яка супроводжується значним зменшеннями або повним припиненням рухової активності.

АЕРОІОНОТЕРАПІЯ – метод лікувального впливу електрично зарядженими газовими молекулами (аероіонами) чи комбінованими газовими

молекулами і молекулами води (гідроаероіонами).

АЕРОТЕРАПІЯ – метод кліматотерапії з використанням відкритого повітря без прямого сонячного опромінення.

АКАЙРІЯ (acairia; a- + гр. kairos норма) – психічний розлад, що характеризується настирливістю, схильністю до повторень одних і тих самих запитань, прохань, стереотипних звернень.

АКАЛЬКУЛІЯ (acalculia; a- + лат. calculo рахувати) – порушення здатності пізнавати числа і проводити з ними арифметичні операції.

АКІНЕЗІЯ (гр. akinisia нерухомість) – відсутність активних рухів, нерухомість.

АКЛІМАТИЗАЦІЯ (нім. akklimatisation ак- + лат. clima клімат) – процес пристосування організму людини до нових клімато-географічних умов (гірської місцевості, умов жаркого або холодного клімату і т.д.).

АКОМОДАЦІЯ – пристосування ока до чіткого бачення предметів на різній відстані від ока, предметів, що наближаються до ока з найдальшої точки ясного зору.

АКРОМЕГАЛІЯ (acromegalia; акро- + гр. megos хворий) – нейроендокринне захворювання, яке зумовлене пошкодженням гіпоталамо-гіпофізарної системи і надлишковою секрецією соматотропного гормону (гормону росту).

АКРОПАРЕСТЕЗІЯ (acroparaesthesia; акро+парестезія) – відчуття затерпання, поколювання і т.і., яке виникає спонтанно у дистальних відділах кінцівок.

АКРОЦІАНОЗ (acrocyanosis; гр. akron + -ціаноз) – синювате забарвлення дистальних відділів тіла внаслідок сповільнення в них кровотоку.

АКСЕЛЕРАЦІЯ (лат. acclitratio прискорення) – прискорення росту і розвитку дітей і підлітків, а також настання статевої зрілості в ранньому віці.

АКТИВНИЙ РУХ – руховий акт, який виконує суб'єкт.

АКТИВНІСТЬ – фундаментальна особливість живих організмів відповідно реагувати на фактори зовнішнього середовища.

АКТОГРАФІЯ (лат. actus рух + гр. grapho писати) – реєстрація рухової активності людини щодо оцінки її змін у часі.

АКУПУНКТУРА (acupuncture; аку- + лат. punco колоти) – метод рефлексотерапії, який полягає у впливі на функції організму різними за силою, характером і тривалістю подразнення.

АКЦЕЛЕРАЦІЯ – див. *Акселерація*.

АЛАЛІЯ (гр. a- + lalia мова) – відсутність або недорозвинення мови у дітей при відсутності порушень зі сторони слуху.

АЛЕКСІЯ (alexia; a- + гр. lexis мова, слово) – розлади мови, що зумовлені ураженням мовних зон кори півкуль головного мозку або їх провідних шляхів при збереженні функції мовного апарату (язик, м'яке піднебіння, губи, гортань).

АМАВРОЗ (amaurosis; гр. amaurosis втрата зору) – повна сліпота на одне чи два ока без об'єктивних змін в самому оці, обумовлена ураженням центральної нервової системи.

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ (ambivalentia; амбі- + лат. valens сильний) – одночасна наявність двох протилежних почуттів, бажань, потягів.

АМБЛЮПІЯ (amblyopia; гр. amblyo слабкий + -ops) – стійка повна втрата зору на обидва ока (відсутність світосприйняття, гострота зору дорівнює нулю).

АМІМІЯ (amimia; a- + гр. mimia копіювання) – відсутність виразних рухів лицевих м'язів.

АМІОТРОФІЯ (amyotrophia; a- + mys м'яз trophe живлення) – порушення трофіки м'язів внаслідок ураження, яке супроводжується їх дегенеративно-дистрофічними змінами, витонченням і порушенням скоротливої функції.

АМНЕЗІЯ (amnesia; гр. amnesia втрата пам'яті) – втрата пам'яті, втрата здатності зберігати і відтворювати раніше набуті знання.

АМПЛУПУЛЬСОТЕРАПІЯ (лат. amplio збільшувати + pulsus удар + терапія) – метод електролікування, який полягає в дії на організм модульованим синусоїдальним струмом звукової частоти.

АМПЛІТУДА РУХУ – величина переміщення тіла чи його сегментів між певними реперами, умовно вибраними, вираженими в градусах і в лінійних одиницях виміру.

АНАЛІЗ (гр. analysis розкладання) – метод дослідження, що полягає в розщепленні цілого на складові частини для визначення його властивостей.

АНАЛІЗАТОР – орган, що сприймає та оцінює подразнення, які надходять

з зовнішнього чи внутрішнього середовища.

АНАЛІЗАТОРИ – утворення центральної і периферійної нервової системи, які здійснюють сприйняття і переробку інформації з внутрішнього або зовнішнього середовища.

АНАМНЕЗ (anamnesis; anamnesis гр. спогад) – сукупність відомостей, одержаних при медичному обстеженні шляхом опитування самого обстежуваного або осіб, які його знають.

АНАРТРІЯ (гр. an + arthro вимовляти членороздільні звуки) – мовні порушення не пов'язані з розладами слуху, а з парезом або паралічем м'язів, які приймають участь в артикуляції язика, нижньої щелепи та губ, втрата членороздільної мови.

АНГЕДОНІЯ (ан- + гр. hedone задоволення) – психічний розлад у вигляді втрати почуття радості, насолоди.

АНГІОНЕВРОЗ (angioneurosis; ангіо + невроз) – порушення, пов'язані з функціональними розладами на рівні кровоносних судин.

АНЕМІЯ (anaemia; гр. an + haima кров) – зменшення кількості гемоглобіну в крові, яке супроводжується, як правило, еритроцитопенією.

АНЕРГІЯ (anergia; ан- + гр. ergon робота, дія) – недостатня діяльність, зниження чи втрата психічної активності.

АНЕСТЕЗІЯ (anaesthesia; ан- + гр. aisthesis відчуття) – втрата чутливості (тактильної, температурної, больової).

АНЕСТЕЗІЯ ПСИХІЧНА БОЛІСНА – зниження чи втрата чуттєвої реакції на зовнішні враження і подразники.

АНИЗОКОРІЯ (anisocoria; анізо- + гр. kore значок) – різна величина зіниць, спричинена порушенням іннервації обох гладких внутрішніх м'язів очей.

АНКЕТНЕ ОПИТУВАННЯ – спосіб одержання інформації за допомогою відповідного запитальника, адресованого досліджуваним особам і установам.

АНКІЛОЗ (ankylosis; гр. ankylos кривий + -osis) – повна відсутність рухів в суглобі в результаті зрощення суглобових кінців кісток.

АНОЗОГНОЗІЯ (anosognosia; a- + гр. nosos хвороба gnosis знання) – відсутність усвідомлення своєї хвороби.

АНОМАЛІЯ (anomalía) – відхилення від структури або функції, характерній даному біологічному виду, які виникають внаслідок порушення розвитку організму; до А. відносяться порушення розвитку і потворність.

АНОРЕКСІЯ – втрата апетиту при фізіологічній потребі у харчуванні, зумовлена порушенням діяльності харчового центру.

АНОСМІЯ (anosmia; ан- + гр. nosme нюх) – відсутність нюху.

АНТРОПОМЕТРІЯ (антопо + metreo вимірювати) – сукупність методів і прийомів вимірювання людського тіла.

АПАТИКО-АБУЛІЧНИЙ СИНДРОМ (syndrom apathicum) – поєднання аспонтаності з відсутністю інтересу до навколишнього середовища.

АПАТІЯ (apathia; гр. apathia нечутливість) – розлад емоційно-вольової сфери, який характеризується байдужістю до себе, до людей і навколиш-

нього середовища, відсутністю бажань і бездіяльністю.

АПОТИМІЯ – відраза.

АПРАКСІЯ (apraxia; a- + гр. praxis дія) – порушення складних форм цілеспрямованих рухів при збереженні елементарних рухів, які є складовою вище згаданих рухів.

АПРОЗЕКСІЯ (aprosexia; гр. неувважність a- + prosexis увага) – зниження здатності фіксувати та спрямовувати увагу.

АРАКІНЕЗІЯ – форма гіперкінезу, що характеризується складними мимовільними координаційними рухами, які зовнішньо нагадують цілеспрямовані (перебирання пальцями, розкачування ногою та ін.); спостерігається при ураженні лобної долі (частіше справа) кори головного мозку.

АРАХНОІДИТ (arahnoiditis; arahn павук, павутина + eidos + it is) – запалення павутинної оболонки головного або спинного мозку, включаючи м'яку мозкову оболонку.

АРЕТОТЕРАПІЯ – метод психотерапії, соціально-етичне перевиховання, спрямоване на формування у хворого насиченого ідеалами світогляду.

АРЕФЛЕКСІЯ (гр. a- + лат. reflexus відображений) – відсутність рефлексу (тобто відповіді) на те чи інше подразнення.

АРТЕРІЇТ (arteriitis; гр. arteria, кровоносна судина + -itis) – запалення стінки артерії.

АРТИКУЛЯЦІЯ (лат. articular розділяти) – фізіологічний процес формування звуків мови.

АСЕКСУАЛІЗМ (a- + лат. *sexualis* статевий) – відсутність статевого по-тягу.

АСПОНТАННІСТЬ (лат. *spontaneus* мимовільний) – відсутність спонукань до мовної, психічної та інших видів діяльності.

АСТАЗІЯ (*astasia*; a- + гр. *stasis* стоян-ня) – розлад рухів, який проявляється втратою здатності стояти без підтримки.

АСТАЗІЯ-АБАЗІЯ (*astasia – abasia*) – розлад рухів, який проявляється у неможливості стояти та ходити без підтримки.

АСТЕНІЧНИЙ СИНДРОМ (*syndromum asthenica*) – симптомокомплекс, який характеризується підвищеною збудливістю і втомлюваністю, слабкістю і нестійким настроєм.

АСТЕНІЯ (*astenia*; гр. *asteneia* слабкість, безсилля) – нервово-психічний стан, що характеризується підвищеною виснажливістю, втомлюваністю, подразливістю, емоційною лабільністю.

АСТЕРЕОГНОЗІЯ (*astereognosis*; a- + стереогноз) – невпізнання предметів на дотик без допомоги зору при збереженні всіх видів чутливості.

АСФІКСІЯ (*asphyxia*; гр. a- + *sphuxis* пульс, пульсація) – патологічний стан, зумовлений гостро чи підгостро протікаючою гіпоксією і гіперкапнією, важкими розладами діяльності нервової системи, дихання, кровообігу.

АСФІКСІЯ ПЛОДУ (гр. a. *fetus*) – асфіксія, яка виникає у плода внаслідок гострого або хронічного порушення пуповинного кровообігу або при астенії у вагітної жінки.

АТАКСІЯ (*ataxia*; гр. безлад, відсутність координації) – порушення координації рухів.

АТЕТОЗ (*athetosis*; гр. *athetos* хиткий) – гіперкінез, який характеризується мимовільними повільними стереотипними рухами невеликого об'єму в дистальних відділах кінцівок з подальшим поширенням на проксимальні відділи кінцівок і м'язів обличчя; виникає при ураженні підкоркових вузлів головного мозку.

АТЕТОЗ ПОДВІЙНИЙ (гр. a. *duplex*) – генералізований атетоз у дитини у перші місяці життя, зумовлений спадковим або пренатальним положенням ядер головного мозку.

АТИМІЯ (*athymia*; a- + гр. *thymos* відчуття, душа) – похмурий настрій, нудьга, відсутність емоційних реакцій.

АТОНІЧНА ДИПЛЕГІЯ (лат. *diplegia atonica*) – форма дитячого церебрального паралічу, при якій центральний параліч рук або ніг супроводжується мозочковою гіпотонією.

АТОНІЯ (гр. *atonia* слабкість; a- + *tonos* напруження) – в'ялість, розслаблення, відсутність тону.

АТРЕМІЯ (*atremia*; гр. *нерухомість*) – нервово-психічний розлад, що характеризується порушенням здатності стояти, сидіти або ходити.

АТРОФІЯ (*atrophia*; a- + гр. *troph* живлення) – зменшення об'єму органів, тканин, клітин, яке супроводжується зниженням їх функціональних можливостей.

АУРА (*aura*; гр. подув, вітерець) – своєрідне відчуття, пересування або переживання, яке безпосередньо передує епілептичному припадку.

АУТИЗМ (autismus; гр. autos сам) – занурення у світ особистих переживань з послабленням або втратою контакту з реальністю, втрата інтересу до реальності, відсутність бажання до спілкування з оточуючими людьми, обмеженість емоційних проявів; ознака психічних розладів.

АУТИЗМ ДИТЯЧИЙ (a. infantilis) – аутизм, який виявляється в ранньому дитинстві, проявляється відсутністю мовного і емоційного контакту з оточуючими, стереотипною грою в дитинстві, патологічною прихильністю до певних предметів.

АУТОАГРЕСІЯ (ауто- + лат. aggressio приступ) – агресивність, спрямована на себе, що проявляється в нанесенні собі шкоди, завданні собі болю, каліцтва.

АУТОГЕННЕ ТРЕНУВАННЯ (англ. training навчання autos сам) – вид психотерапії, самонавіювання стану м'язової релаксації.

АУТОРЕЛАКСАЦІЯ (ауто + релаксація) – один з методів автогенного тренування, що полягає в послідовному розслабленні скелетних м'язів.

АФАГІЯ (aphagia; a- + гр. phagein їсти) – втрата функції ковтання, неможливість ковтання.

АФАЗІЯ (aphasia; гр. втрата мови, a- + phasis мова) – порушення мови, яке характеризується повною або частковою втратою здатності розуміти чужу мову або користуватися словами і фразами для висловлення своїх думок, зумовлене ураженням кори головного мозку при відсутності розладів артикуляційного апарату.

АФЕРЕНТНИЙ (лат. afferens той, що приносить) – доцентровий, який передає імпульси від периферії до нервових центрів.

АФОНІЯ (arhonia; a- + гр. phone звук, голос) – відсутність звучного голосу при збереженні шепітної мови.

АФФЕКТ (лат. affectus стан) – короткочасна і яскраво виражена по соматовегетативних проявах чи негативна емоція.

АЦЕФАЛІЯ (acerhalia; a- + гр. kephale голова) – вада розвитку головного мозку, як правило поєднується з недорозвиненням інших органів.

Б

БАГАТОПАЛІСТЬ – див. *Полідактилія*.

БАЗОФОБІЯ (basophobia; базо+фобія) – нав'язливий страх; боязнь ходьби.

БАЛЬНЕОТЕРАПІЯ (balneotherapia; бальнео- + терапія) – поєднання методів лікування, профілактики і реабілітації, які ґрунтуються на використанні мінеральних вод і лікувальних грязей.

БАРИЛАЛІЯ (barilalia; бари- + гр. lalia мова) – нерозбірлива вимова слів, зумовлена дизартрією.

БЕЗУМОВНІ РЕФЛЕКСИ – вроджені реакції організму на певні подразнення.

БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД – метод дослідження природи і патогенезу психічних розладів, а також індивідуальних особливостей психічних захворювань шляхом всебічного вивчення історії життя хворого і впливу на його розвиток

різних фізіологічних, психічних, конституційно-генетичних і соціальних факторів.

БИОМЕХАНІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ М'ЯЗІВ – м'язи як фізичні тіла мають ряд механічних властивостей – пружність, в'язкість, повзучість, релаксацію.

БІОПСІЯ (гр. bios життя + -opsis зір, зорові сприйняття) – прижиттєве взяття у хворого невеликого шматочка тканини для мікроскопічного дослідження з діагностичною метою.

БРАХІАЛГІЯ (brachialgia; брахі- + гр. algos біль) – больові відчуття в руці, плечі на рівні плечового сплетіння.

БРАХІБАЗІЯ (brachybasia; брахі- + гр. basis крок) – порушення ходи, при якому ноги переставляються дрібними кроками.

БУЛІМІЯ (bulimia; гр. bul + lymos голод) – патологічно підвишене відчуття голоду, яке супроводжується надмірним вживанням їжі.

В

ВАННИ – загальна назва процедур, при яких організм людини підлягає дії води, повітря, світла або інших, в основному, природних факторів з лікувальною і профілактичною метою.

ВАННИ ГАРЯЧІ – В., в яких діючим середовищем є вода з температурою вище 40° С.

ВАННИ ГІРОЕЛЕКТРИЧНІ – В., в яких діючим фактором є постійний гальванічний або імпульсний струм, який подається на зануренні у воду кінцівки.

ВАННИ ГРЯЗЬОВІ – В., в яких діючим середовищем є суміш лікувальних грязей і рапи.

ВАННИ МІНЕРАЛЬНІ – В., в яких діючим середовищем є вода з мінералізацією не менше 2 г/л.

ВАННИ ПЕРЛИННІ – В., при яких діючим середовищем є вода з великою кількістю повітряних пухирців різного діаметру, які утворюються пристроєм, закріпленим на дні ванни, куди повітря попадає під тиском.

ВАННИ ПІСКОВІ – фізіотерапевтична процедура; вплив на тіло людини очищеного підігрітого піску.

ВАННИ РАДОНОВІ – В., в яких діючим середовищем є вода з розчиненими в ній радоном і продуктами його розпаду, які являють собою джерело альфа-випромінювання.

ВАННИ ТЕПЛІ – В., в яких діючим середовищем є вода з температурою 37-39°С.

ВАННИ ХВОЙНІ – В., в яких діючим середовищем є вода з розчиненим в ній екстрактом хвої.

ВЕГЕТАТИВНИЙ – який відноситься до вегетативної нервової системи та її функцій: дихання, росту, обміну речовин, травлення та ін.

ВЕГЕТАТИВНИЙ НЕВРОЗ – див. *Невроз вегетативний*.

ВЕГЕТОНЕВРОЗ – див. *Невроз вегетативний*.

ВЕГЕТОПАТІЯ (vegeto- + гр. pathos страждання) – див. *невроз вегетативний*.

ВЕРТЕБРАЛЬНИЙ – що відноситься до хребетного стовпа, хребців.

ВЕРТИГО (лат. vertigo) – головокружіння.

ВЕСТИБУЛЯРНИЙ – що стосується системи рівноваги, координації.

ВИВИХИ – повне зміщення суглобових поверхонь.

ВИКОНАННЯ РУХІВ – конкретна дія здійснення рухового акту.

ВИХОВАННЯ – процес систематичного і цілеспрямованого впливу на особу (духовний і фізичний розвиток) з метою підготовки її до суспільної та культурної діяльності.

ВОДЯНКА ГОЛОВНОГО МОЗКУ – надлишкове накопичення ліквору в шлуночках мозку і підоболонкових просторах.

ВПРАВЛЮВАНІСТЬ – здатність організму змінювати свої форми і функції під впливом діяльності, яка регулярно повторюється.

ВТОМА – стомленість кори головного мозку в результаті зниження потоків імпульсів з периферії, зниження рівня глюкози і кисню в крові, накопичення в організмі залишкових продуктів обміну речовин – метаболічних шлаків.

Г

ГАЛЬВАНІЗАЦІЯ (на ім. L. Galvani) – використання з лікувальною метою постійного змінного струму невисокої напруги (30-80 В) та невеликої сили (до 50 ма).

ГАЛЬВАНОТЕРАПІЯ (galvanotherapy; гальвано+терапія) – метод електролікування, оснований на гальванізації.

ГАНДИКАП – соціальна нерівноправність внаслідок психологічного стану індивідуума (наприклад: фізичний, розумовий, емоційний стани, які пе-

решкоджають нормальному формуванню психіки і функціонуванню індивідуума. Окрім того, враховується стать, расова приналежність, район і т.п.).

ГАРЯЧКА – патологічний процес, що характеризується порушенням процесів терморегуляції та підвищенням температури тіла.

ГАСТРИТ(gastritis; гр. gaster шлунок + it is) – захворювання шлунку, яке супроводжується запаленням слизової оболонки.

ГАСТРОЕНТЕРИТ (gastroenteritis; гастро+ентерит) – запалення слизової оболонки шлунка і тонкої кишки.

ГАСТРОЕНТЕРОКОЛІТ

(gastroenterocolitis; гастро- + гр. entera кишки + kolon товста кішка +it) – гостре запалення травного тракту з ураженням тонкої та товстої кишки.

ГЕЛІОТЕРАПІЯ (helioteraphia; геліо + терапія) – сонячне опромінювання з профілактичною і лікувальною метою.

ГЕМАТОМА (haematoma; гемат + ома) – обмежене скупчення крові в тканинах з утворенням в них порожнини, заповненої згустками чи рідкою кров'ю.

ГЕМАТОМІЄЛІЯ (haematomyelia; гемато- + гр. myelos спинний мозок) – крововилив в речовину спинного мозку.

ГЕМАТОРАХІС (haemotothorax; гемато- + гр. thorax грудна клітка) – крововилив в оболонки спинного мозку.

ГЕМАТОЦИСТА (haemotocysta; гема + гр. kystis міхур) – киста, наповнена кров'ю; порожнина в па-

ренхіматозному органі, що сформува-
лася в результаті організації і розсмо-
тування гематоми.

ГЕМІАЛГІЯ (hemialgia; гемі- + гр.
algos біль) – біль в половині тіла, зу-
мовлена ураженням таламуса.

ГЕМІАНЕСТЕЗІЯ (hemianaesthesia; ге-
мі- + анестезія) – втрата чутливості в
половині тіла.

ГЕМІАНОПСІЯ (hemianopsia; гемі- +
гр. opsis зір) – втрата зору в половині
ока і поля зору обох очей.

ГЕМІАТРОФІЯ (hemiatrophia; гемі- +
атрофія) – зменшення розмірів поло-
вини тіла, внаслідок затримки розвит-
ку однієї половини голови, шиї, тулу-
ба, кінцівок.

ГЕМІГІПЕРТРОФІЯ
(hemihypertrophia; гемі- + гіпертрофія)
– збільшення розмірів половини тіла,
часто вроджена.

ГЕМІЕНЦЕФАЛІЯ – аномалія розви-
тку центральної нервової системи, не-
дорозвиток однієї з півкуль великого
мозку.

ГЕМІКРАНІЯ (hemicrania; гемі- + гр.
kranion череп) – біль, що охоплює пе-
реважно одну половину голови;
мігрень.

ГЕМІПАРЕЗ (hemiparesis; геми + па-
рез) – парез м'язів однієї половини ті-
ла; спостерігається при однобічному
ураженні пірамідного шляху.

ГЕМІПЛЕГІЯ (hemiplegia; гемі- + гр.
plege удар, ураження) – параліч м'язів
однієї половини тіла.

ГЕМІПЛЕГІЯ СПАСТИЧНА – Г. з
підвищенням м'язового тону, гіпер-
рефлексією, патологічними рефлексам-
и; спостерігається при односторон-

ньому пошкодженні пірамідних шля-
хів.

ГЕМОФІЛІЯ (haemophilia; гр. haima
кров + philia схильність) – спадкове
захворювання, що характеризується
порушенням згортання крові.

ГЕНЕЗІС РУХУ – момент утворення
рухового акту на основі збуджуючих
факторів і уяви.

ГЕНЕРАЛІЗОВАНИЙ (лат. generalis
загальний) – який розповсюджується
в організмі (про патологічний процес).

ГЕПАТИТ (hepatitis; гр. hepar, hepato
печінка + itis) – запалення печінки.

ГЕПАТИТ ТРОФОПАТИЧНИЙ – див.
Гепатоз.

ГЕПАТОЗ (hepatosis; гр. hepar, hepato
печінка + osis) – загальна назва цілого
ряду хвороб печінки незапального ха-
рактеру.

ГЕПАТОМА (hepatoma; гепат + ома) –
пухлина печінки.

ГІДРОКІНЕЗОТЕРАПІЯ – лікування
рухами у воді. Застосовується у виг-
ляді гімнастичних вправ, витягнення у
воді, корекції положенням, підводно-
го масажу, плавання, купання, меха-
нотерапії та ігор у воді.

ГІДРОМАСАЖ – лікувальна проце-
дура, яка ґрунтується на сукупній дії
на організм масажу і теплого дощово-
го душу. **ГІДРОТЕРАПІЯ** – лікування
прісною водою у вигляді загальних
(душ, обливання, обтирання) і місце-
вих (ванни, грілка, компрес) проце-
дур.

ГІДРОЦЕФАЛІЯ (hydrocephalia; гід-
ро- + гр. kephale голова) – див. *Водян-
ка головного мозку*.

ГІПЕРДАКТИЛІЯ – див. *Полідакти-
лія*.

ГПЕРЕРГІЯ (hyperergia; гіпер- + гр. ergon дія) – схильність до бурхливих, надзвичайних по силі і ступеню вираження процесів, реакцій.

ГПЕРЕСТЕЗІЯ (hyperaesthesia; гіпер- + гр. aisthesis відчуття) – підвищена чутливість до різних видів подразнення.

ГПЕРКІНЕЗ ГІПОТОНІЧНИЙ (hiperkinesis hipotonica) – відноситься до гіпотонії, або характеризується гіпотонією.

ГПЕРКІНЕЗ ЕКСТРАПІРАМІДНИЙ (hiperkinesis extrapyramidalis) – загальна назва Г., які виникають при пошкодженнях екстрапірамідної системи (атетоз, гемібалізм та ін.).

ГПЕРКІНЕЗ ТОНІЧНИЙ (hiperkinesis tonica) – періодичне тонічне напруження м'язів.

ГПЕРКІНЕЗ ХОРЕІЧНИЙ (hiperkinesis choreica) – Г. у вигляді швидких, неупорядкованих рухів на фоні м'язової гіпотонії.

ГПЕРКІНЕЗИ (hiperkinesis; гіпер- + гр. kinesis рух) – самовільні рухи, спричинені скороченням м'язів обличчя, тулуба, кінцівок, рідше гортані, м'якого піднебіння, язика, зовнішніх м'язів ока.

ГПЕРКІНЕЗІЯ – збільшення кількості основних і допоміжних рухових актів, пов'язаних з діяльністю скелетних м'язів чи посиленням рухової активності гладком'язових органів.

ГПЕРКОМПЕНСАЦІЯ (hypercompensatio; гіпер- + компенсація) – зайва, підкреслена компенсація наявної чи уявної, фізичної чи психічної неповноцінності.

ГПЕРМЕТРОПІЯ (hypermetropia; гр. hypermetros надмірний + opos зір) – дефект ока, при якому фокус зображення опиняється позаду сітківки.

ГПЕРМНЕЗІЯ (hypermnnesia; гіпер- + гр. mnesis пам'ять) – різке загострення пам'яті, яке супроводжується зниженням психічної продуктивності.

ГПЕРПАТІЯ (hyperpathia; гіпер- + гр. pathos відчуття) – зниження чутливості, яке характеризується підвищенням порогу сприйняття, відсутністю точної локалізації відчуттів, які мають неприємний характер, схильністю до іррадіації, тривалою післядією.

ГПЕРПЛАЗІЯ (hyperplasia; гіпер- + гр. plasis формування) – збільшення числа клітин, внутрішньоклітинних структур, внаслідок посилення функції органу чи патологічного новоутворення тканини.

ГПЕРРЕФЛЕКСІЯ (hyperreflexia; гіпер- + рефлексія) – підвищення сегментарних рефлексів внаслідок послаблення гальмового впливу кори головного мозку на сегментарний рефлекторний апарат, яке виникає при ураженні пірамідальних шляхів.

ГПЕРТЕНЗІЯ (hypertensio; гіпер- + лат. tensio напруження) – підвищення тиску у судинах, порожнинних органах.

ГПЕРТЕРМІЯ – стан організму, що характеризується підвищеною температурою тіла.

ГПЕРТИМІЯ – патологічний стан, який характеризується покращенням настрою і посиленням рухової і психічної активності.

ГПЕРТОНІЯ (гіпер+тонія) – підвищений кров'яний тиск.

ГІПЕРТРОФІЯ (гіпер+трофія) – збільшення об'єму органу чи його частини за рахунок збільшення об'єму окремих клітин і (чи) їх числа (гіперплазія).

ГІПОДИНАМІЯ (hypodynamia; гр. hupo- + dynamis сила) – обмежена рухова активність, зумовлена особливостями способу життя, професійною діяльністю, тривалим ліжковим режимом, перебуванням людини в умовах невагомості (тривалі перебування в космосі).

ГІПОКІНЕЗІЯ – обмеження кількості та обсягу рухів, яке обумовлено способом життя, особливостями професійної діяльності, постільним режимом у період захворювання і супроводжується в деяких випадках гіподинамією.

ГІПОКСІЯ (гіпо- + лат. oху (genium) кисень) – стан, який виникає при недостатньому забезпеченні тканин організму киснем або порушенні його утилізації в процесі біологічного окислювання.

ГІПОМНЕЗІЯ – послаблення пам'яті.

ГІПОТЕНЗІЯ (hypotensio; гіпо- + лат. tensio напруження) – зниження тиску у судинах або порожнинах організму.

ГІПОТЕРМІЯ – зниження температури тіла.

ГІПОТИМІЯ – зниження настрою, яке супроводжується низькою руховою і психічною активністю.

ГІПОТОНІЯ (hypotonia; гіпо- + гр. tonos напруження, тонус) – зниження тону м'язів.

ГІПОТОНІЯ МОЗОЧКОВА (hypotonia cerebellis) – м'язова гіпотонія, яка

виникає на боці ушкодженої півкулі мозочка.

ГІПОТОНІЯ М'ЯЗОВА (hypotonia muscularis) – гіпотонія скелетних м'язів; спостерігається при пошкодженні периферичного рухового нейрону, ретикулярної формації, мозочка, а також при дистрофічних процесах в м'язовій тканині.

ГІПОТРОФІЯ (гіпо+трофія) – функціональна недостатність тканин, зумовлена їх недостатнім живленням, хронічний розлад живлення.

ГЛИНОЛІКУВАННЯ (ГІТІОЛІКУВАННЯ) – метод теплолікування, який ґрунтується на використанні теплої лікувальної глини.

ГОЛКОВКОЛЮВАННЯ (acupuncture) – метод рефлексотерапії, який полягає у дії на функціонування організму різних за силою, характером і тривалістю подразненнями, які наносяться за допомогою введення голок в чітко визначені точкові зони (активні точки) поверхні тіла.

ГОЛОД – сукупність суб'єктивних відчуттів, зумовлених харчовою потребою організму.

ГОЛОДУВАННЯ – процес, що характеризується зміною обміну речовин і функцій організму внаслідок того, що в організм не поступають харчові речовини, або вони ним не засвоюються.

ГОНІОМЕТР – див. *Кутомір*.

ГОНІОМЕТРІЯ – метод дослідження рухової функції суглобів кінцівок шляхом вимірювання амплітуди руху в них за допомогою кутоміра.

ГОРМЕТОНІЯ – хвилеподібне підвищення м'язового тону у кінцівках, яке виникає спонтанно або під впли-

вом зовнішніх подразників в гострій фазі важкого пошкодження головного мозку.

ГОСПІТАЛІЗМ – погіршення стану здоров'я, психічного стану під впливом довготривалого перебування в стаціонарі, створення установки на перебування в лікарні.

ГРАФОМАНІЯ – патологічне прагнення багато писати; недорозвиток однієї із півкуль великого мозку.

ГРУПОВИЙ РУХ – організований спосіб виконання деяких рухових актів групою виконавців відповідно до загальних правил, змісту гри.

ГРЯЗЕЛІКУВАННЯ – метод лікування, оснований на застосуванні лікувальних грязей.

ГУСТРОРЕЦЕПТОРИ – органи чуттів, що сприймають смакові подразнення.

Д

ДАРСОНВАЛІЗАЦІЯ (J.A. d'Arsonval фр. фізіолог) – загальна назва методів електролікування, оснований на використанні перемінного імпульсного струму або електромагнітного поля високої частоти.

ДАУНА ЗАХВОРЮВАННЯ – хромосомна хвороба, обумовлена трисомією по 21 парі хромосом; проявляється олігофренією, м'язовою гіпотонією, недостатністю функціонування ендокринних залоз (особливо щитовидної) і зовнішнім виглядом – косо розміщеними очними щілинами, широким сплюсненим переніссям, напіввідкритим ротом, короткими пальцями та ін.

ДЕБІЛЬНІСТЬ (*debilitas*; лат. *debilis* слабкий) – легкий ступінь розумової відсталості, який характеризується примітивністю суджень, недостатньою диференціацією емоцій, обмеженою можливістю навчання.

ДЕГЕНЕРАТИВНІ ПСИХІЧНІ СТИГМИ (*stigmata degenerativa psychica*) – вродженні відхилення від нормальної психічної діяльності у вигляді недорозвинення або спотворення розумових, афектних, вольових процесів, або їх дисгармонійне поєднання; протягом; розглядаються як ознаки психопатії.

ДЕГЕНЕРАТИВНІ ФІЗИЧНІ СТИГМИ (*stigmata degenerativa physica*) – вродженні відхилення від нормальної анатомічної будови (переважно зовнішніх частин тіла) або від нормального перебігу фізіологічних функцій; спостерігається при деяких психопатіях.

ДЕМЕНЦІЯ (*dementia*; де- + лат. *mens* розум) – незворотне порушення психічної діяльності з втратою або зниженням отриманих у минулому знань і навичок, і неможливістю або ускладненням набувати нові, яке виникає внаслідок перенесених захворювань.

ДЕПРЕСІЯ – симптомокомплекс психічних порушень, який проявляється пригніченим настроєм, сповільненим мисленням і руховою загальмованістю.

ДЕРМАТОМАНІЯ (*dermatomania*; дермато + манія) – нав'язливе прагнення до самопошкодження шкіри, виривання волосся, кусання губ, нігтів рук та ін.

ДЕФЕКТ ПСИХІЧНИЙ – зниження будь яких психічних функцій внаслідок психічних захворювань.

ДИЗАРТРИЯ (dysarthria; диз- + arthroo членороздільно вимовляти) – розлади артикуляції, які проявляються невиразною вимовою (особливо голосних звуків), уповільненням або уривчастістю мови.

ДИЗЕМБРІОГЕНЕЗІЯ

(dysemprogenesia; диз- + ембріогенез) – загальна назва різних порушень ембріонального розвитку.

ДИНАМІКА РУХУ – складна характеристика рухового акту, яка є результатом співвідношення внутрішніх і зовнішніх сил, що зумовлюють його виконання.

ДИНАМОМЕТРИЯ (динамо+метрія) – вимірювання сили м'язів за допомогою спеціальних пружинних, ртутних, гідравлічних і електричних приладів зі шкалою.

ДИПЛЕГІЯ (diplegia; ди- + гр. plegia удар, ураження) – двосторонній параліч однойменних частин тіла (наприклад, обох ніг, обох половин обличчя і т.і.).

ДИПЛЕГІЯ АТОНІЧНА (diplegia atonica) – форма дитячого церебрального паралічу, при якій центральний параліч (парез) рук або ніг супроводжується мозочковою гіпотонією.

ДИСГЕНЕЗІЯ (dysgenesia; дис- + гр. genesis походження) – порушення розвитку окремого органу чи організму.

ДИСГРАФІЯ (dysgraphia; дис- + гр. grapho писати) – загальна назва розладів письма.

ДИСКІНЕЗІЯ (dyskinesia; дис- + гр. kinesis рух) – загальна назва розладів координованих рухових актів (в тому числі внутрішніх органів), суть яких в порушенні тимчасової і просторової координації рухів і неадекватній інтенсивності їх окремих компонентів.

ДИСЛЕКСІЯ (dyslexia; дис- + гр. lexis мова, слово) – 1) легка ступінь алексії; 2) легастенія.

ДИСПЛАЗІЯ (dysplasia; дис- + гр. plasis формування) – загальна назва порушення розвитку органів чи тканин в ході ембріогенезу і в постнатальний період.

ДИСТОНІЯ (dystonia; дис- + гр. tonos напруження) – патологічна зміна тону.

ДИСТОНІЯ СУДИННА – дистонія кровоносних судин, що проявляється порушенням регіонального кровотоку чи загального кровообігу.

ДИСТРОФІЯ (дис+трофія) – патологічний процес, що виникає в зв'язку з порушенням обміну речовин і характеризується появою і накопиченням в клітинах і тканинах кількісно і якісно зміненими продуктами обміну.

ДИСФАГІЯ (дис + фагія) – порушення ковтання; спостерігається при деяких хворобливих станах (пухлинах горлянки, запальних процессах).

ДІАГНОЗ (diagnosis; гр. diagnosis розпізнавання, діа- + gnosis пізнання) – медичний висновок про стан здоров'я обстежуваного, про дійсне захворювання або причину смерті, виражений в термінах, які означають назву хвороб, їх форми, варіанти їх протікання.
ДІАДИНАМОТЕРАПІЯ – метод лікування за допомогою постійних напів-

синусоїдальних струмів частотою 50 та 100 Гц за 1с.

ДОВЖИНА ТІЛА – інтегральний показник, що змінюється протягом життя і залежить від темпу росту і розвитку окремих кісток.

ДОЗУВАННЯ НАВАНТАЖЕННЯ – визначає величину дії фізичних вправ на організм тих, хто займається.

Е

ЕГОЦЕНТРИЗМ (від лат. ego я і центр) – особливість складу особистості, при якому проявляється крайня форма егоїзму.

ЕДИПІВ КОМПЛЕКС (на ім'я героя трагедії Софокла “Цар Едип”) – психоаналітичне уявлення про особливості емоційних відносин дитини у віці 3-4 років до своїх батьків; ці відносини характеризуються ненавистю і ревністю до одного з батьків цієї ж статі і любовними прагненнями до другого – протилежної статі.

ЕЙФОРІЯ (euphoria; ей- + гр. phero нести) – неадекватне підвищення настрою без достатньо критичної оцінки свого стану, вчинків.

ЕКЗАЦЕРБАЦІЯ – загострення хвороби.

ЕКСТЕЗІЯ – (exensio; лат. “витягнення”, “випрямлення”).

ЕКСТЕРОРЕЦЕПТОРИ (від лат. exter зовнішній і рецептор) – особливі нервові або епітеліальні утворення на поверхні тіла людини, які сприймають подразнення зовнішнього середовища й перетворюють їх на нервові збудження, які передаються у вищі відді-

ли центральної нервової системи, спричиняючи певні відчуття.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОГРАФІЯ (електро + енцефалографія) – метод реєстрації біострумів головного мозку. Дозволяє спостерігати за динамікою електричної активності різних ділянок мозку за допомогою електродів, прикріплених на поверхні голови. При аналізі БЕГ досліджується частота, тривалість, амплітуда і контури хвиль. **ЕЛЕКТРОМІОГРАФІЯ** – метод реєстрації біопотенціалів скелетного м'яза. **ЕЛЕКТРОМІОСТИМУЛЯТОР** – апарат для подразнення м'язів електричними імпульсами з заданими параметрами.

ЕЛЕКТРОПУНКТУРА – метод рефлексотерапії, який ґрунтується на дії електричного струму на біологічно активні точки за допомогою тонкого електрода.

ЕЛЕКТРОСОН – 1) сон, викликаний дією на головний мозок слабкого імпульсного струму низької частоти, використовується при лікуванні деяких функціональних розладів центральної нервової системи і захворювань внутрішніх органів; 2) метод електротерапії, при якому використовують імпульсний електричний струм, який викликає у пацієнта сон.

ЕЛЕКТРОСТИМУЛЯЦІЯ – подразнення органу або тканини імпульсами електричного струму з діагностичною, лікувальною або дослідницькою метою.

ЕЛЕКТОФОРЕЗ – рух електрично заряджених частинок дисперсної фази в дисперсному середовищі під дією зо-

внiшнього електричного поля; Е. використовують, наприклад, в фізіотерапії.

ЕМБРІОПАТІЯ – загальна назва аномалій розвитку, що виникають в період ембріонального розвитку.

ЕМОЦІЙНА ЛАБІЛЬНІСТЬ – нестійкість емоційних реакцій.

ЕНДОГЕННИЙ – той, що виникає внаслідок внутрішніх причин.

ЕНУРЕЗ – нетримання сечі – мимовільний сечопуск.

ЕНЦЕФАЛІТ – запалення головного мозку інфекційного або інфекційно-токсичного характеру.

ЕНЦЕФАЛОЗ – див. *Енцефалопатія*.

ЕНЦЕФАЛОМАЛЯЦІЯ – вологий некроз тканини мозку, спостерігається при черепно-мозкових травмах.

ЕНЦЕФАЛОМІЄЛІТ – запальний процес в головному та спинному мозку.

ЕНЦЕФАЛОПАТІЯ – органічні зміни мозкової тканини в результаті якої-небудь патології.

ЕНЦЕФАЛОЦЕЛЕ – черепно-мозкова грижа, яка містить оболонки і речовину головного мозку, але не включає його шлуночки.

ЕПІДУРИТ (epi- + лат. durus твердий) – запальний процес в епідуральній клітковині каналу спинного мозку з розповсюдженням на зовнішній шар твердої оболонки спинного мозку.

ЕПІЛЕПСІЯ (epilepsia; гр. epilepsia схоплювання) – захворювання, що характеризується періодично наступаючими приступами судом з втратою свідомості під час припадку, призводить до змін характеру, порушенням особистості.

ЕПІЛЕПТИЧНИЙ СТАН – численні епілептичні припадки, що слідуєть один за одним, з яких хворий не виходить самостійно.

ЕРГОГРАМА – графічне зображення процесу втоми.

ЕРЕТИЗМ (erethismus; гр. erethismos роздратування) – підвищена подразливість хворого.

ЕТІОЛОГІЯ (etio- + гр. logos наука) – 1) наука про причини і умови виникнення захворювань; 2) причина виникнення хвороби або патологічного стану.

ЕТІОТРОПНИЙ (etio- + гр. tropos поворот) – що діє на причину хвороби.

ЕФЕКТ ТРЕНУВАННЯ – сукупність змін, що переслідують в тренуванні, виражається відповідною адаптацією всіх функцій організму до зусилля і зростанням досягнень, які виявляються об'єктивними тестами вимірювання, особливо спортивним результатом.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТРЕНУВАННЯ – сукупність позитивних ефектів, досягнутих у підготовці спортсмена, які оцінюються залежно від окреслених завдань.

ЕФЕРЕНТНИЙ – відцентровий, що виносить, передає імпульси від нервових центрів до периферії.

ЕФЕРЕНТНІ ШЛЯХИ – волокна провідних шляхів ЦНС. Імпульси по еферентних шляхах ідуть від вищих відділів мозку та передаються на ефекторні нейрони спинного мозку – мотонейрони і нейрони, аксони яких утворюють пригангліонарні волокна, звідки по аферентних волокнах досягають органів, які сприймають імпульси.

ЕХОПРАКСІЯ (echopraxia; echo- + гр. praxis дія) – мимовільне повторення психічно хворим рухів (жестів і дій) осіб, які його оточують.

Ж

ЖИТТЄВА ЄМНІСТЬ ЛЕГЕНЬ – об'єм повітря при максимальному видиху, зробленому після попереднього максимального вдиху.

З

ЗАГАРТОВУВАННЯ ОРГАНІЗМУ – система гігієнічних заходів, спрямованих на підвищення стійкості організму до несприятливих впливів різних метеорологічних факторів (холоду, тепла, сонячної радіації, зниженого атмосферного тиску).

ЗАПАЛЕННЯ (inflammatio) – захисно-приспосувальна реакція цілого організму на дію патогенного подразника, що проявляється розвитком на місці пошкодження тканини чи органу змін кровообігу і підвищення судинної проникності в поєднанні з дистрофією тканин і проліферацією клітин; розрізняють – алергічне, альтеративне, асептичне та ін. види.

ЗАПАМОРОЧЕННЯ – раптова короткочасна втрата свідомості, що розвивається через гостру анемію головного мозку і настає в результаті хвороб серця, посиленого вазовагінального рефлексу чи захворювань внутрішніх органів.

ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ РУХУ – психічний процес збереження і від-

творення рухових актів, засвоєних або виконаних у минулому.

ЗАРЯДКА – комплекс фізичних вправ, виконуваних вранці після сну з метою підвищення загального тонуусу організму.

ЗАХВОРЮВАНІСТЬ – поширення хвороб серед населення і його окремих груп.

ЗДОРОВ'Я – стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя.

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ – виражає певну орієнтованість діяльності особистості в напрямку зміцнення здоров'я і розвитку свого суспільного здоров'я. Спосіб життя відображає особистісно-мотиваційні втілення індивідами своїх соціальних, психічних, фізичних можливостей і здібностей.

І

ІДЕОМОТОРНЕ ТРЕНУВАННЯ – вид тренування, що складається з розумового повторення вправ за допомогою їх уявлення.

ІДІОПАТИЧНИЙ (idiopathicus; ідіо- + гр. pathos страждання) – самовільно виникаючий; виникаючий без видимої причини.

ІДІОТІЯ (idiotia; гр. idioteia невігластво) – глибокий ступінь розумової відсталості, при якому не розвиваються мова та елементарні навички.

ІЗОТОНІЧНЕ ТРЕНУВАННЯ – тренувальний метод, що ґрунтується на м'язових і фазових скороченнях і ставить за мету розвиток фізичних якостей.

ІЛЮЗІЇ (лат. *ilusio* обдурення, омана) – помилкове, неправильне сприйняття реально існуючих предметів і явищ.

ІМБЕЦИЛЬНІСТЬ (*imbecillitas*; лат. слабість) – середній ступінь розумової відсталості, при якій мовний запас обмежений, можливе утворення простих навичок, але не розвивається здатність до абстракції і самостійності в діях.

ІММОБІЛІЗАЦІЯ – знерухомлення частини тіла.

ІМПУЛЬСИВНІСТЬ (лат. *impulsus* поштовх) – схильність до зовнішніх невмотивованих, частіше агресивних вчинків і дій, які виникають і припиняються раптово та перебігають короткочасно.

ІМУНІТЕТ – стійкість організму до впливу зовнішніх факторів.

ІНВАЛІДНІСТЬ (лат. *invalidus* безсильний) – стала втрата працездатності.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ – контроль за дозою зовнішнього впливу на особистість.

ІНДОЛЕНЦІЯ – несприйнятливість болю.

ІНДУКТОТЕРАПІЯ – метод електролікування, суть якого полягає в дії на певні ділянки тіла хворого високочастотним змінним магнітним полем.

ІНДУКЦІЯ ПСИХІЧНА – навіювання однією особою іншій своїх поглядів, переконань, прагнень (нормальних чи патологічних).

ІНСОМНІЯ (ін + лат. *somnus* сон) – безсоння.

ІНСТІНКТ (лат. *instinctus* спонукання) – складна безумовна реакція.

ІНТЕГРАЦІЯ – стан взаємозв'язку окремих диференційованих частин в

єдине ціле і процес, який веде до такого стану.

ІНТЕГРАЦІЯ СОЦІАЛЬНА:

– сукупність процесів, завдяки яким проходить зчеплення різнорідних взаємодіючих елементів в соціальну спільноту; форми підтримки соціальними групами певної стабільності і рівноваги суспільних відносин;

– здатність соціальної системи або її частин до опору руйнуючим факторам, до збереження перед внутрішніми і зовнішніми факторами, протиріччями.

ІНТЕЛЕКТ (лат. *intellectus* розуміння) – найвища розумова функція, здатність мислити.

ІНТЕНСИВНІСТЬ НАВАНТАЖЕННЯ – відношення обсягу навантаження до часу його здійснення, яке характеризується потужністю роботи, швидкістю пересування, частотою вправ, ЧСС під час виконання і т.д.

ІНТЕНЦІЙНИЙ ТРЕМОР (*tremor*; лат. тремтіння; *intentionalis* динамічний) – тремтіння, яке виникає при мимовільних чи цілеспрямованих рухах і посилюється під кінець руху, зумовлене пошкодженням мозочка або його провідних шляхів.

ІНТЕРОРЕЦЕПТОРИ – рецептори, що розміщені у внутрішніх органах, судинах і м'язах.

ІНТОКСИКАЦІЯ – отруєння.

ІНФАНТИЛІЗМ – клінічний синдром, який характеризується затримкою або відставанням фізичного, статевого і психічного розвитку на рівні, що відповідає дитячому або підлітковому віку.

ІНФАРКТ – ділянка органу чи тканини, що з'явилась внаслідок некрозу через раптове порушення кровопостачання.

ІНФІЛЬТРАЦІЯ – проникнення в тканини і накопичення в них не властивих їм клітин, рідин та хімічних сполук.

ІПОХОНДРИЧНІ ТРЕВОЖНІ ПОБОЮВАННЯ – різновид іпохондричного синдрому у вигляді тривоги або страху з домінуючим в свідомості уявленням про небезпеку для власного здоров'я.

ІППОТЕРАПІЯ – лікувальна гімнастика на коні, терапевтична допомога хворим з різними захворюваннями, в тому числі з церебральними руховими порушеннями.

ІСТЕРИЧНИЙ КЛУБОК – відчуття клубка, який піднімається з стравоходу в горло.

ІСТЕРІЯ (hysteria; гр. hystera матка) – особлива форма неврозу, яка проявляється поліморфними функціональними психічними, соматичними і неврологічними розладами при великому самонавіюванні хворих; прагнення повернути до себе увагу.

ІШЕМІЯ (ischaemia; іш- + гр. haima кров) – зменшення кровопостачання ділянки тіла, органу або тканини внаслідок послаблення або припинення притоку до них артеріальної крові.

К

КАВЕРНА (caverna; лат. порожнина) – порожнина в органі, що утворюється в результаті омертвіння тканини з

розрідженням і відторгненням некротичних мас.

КВАДРИПЛЕГІЯ (quadriplegia; quadri- + гр. plege удар, ураження) – параліч чотирьох кінцівок.

КІНСЬКА СТОПА – ураження маломілкового нерва, яке супроводжується порушенням розгинання стопи і пальців, а також порушенням ротації стопи назовні.

КІФОЗ (kyphosis; гр. kyphos згорблений) – викривлення хребта в сагітальній площині з утворенням вигину, поверненого до заду.

КІФОЛОРДОЗ (kypholordosis; кіфоз + лордоз) – сформоване при нормальному розвитку хребта S-подібне викривлення в сагітальній площині з кіфозом в грудному і крижовому відділах і лордозом в шийному і поперековому відділах.

КІФОСКОЛІОЗ (kyphoscoliosis; кіфоз + сколіоз) – деформація хребта, сукупність кіфозу з сколіозом.

КЛІНІКА (clinica; гр. klinike мистецтво лікувати) – спеціалізований лікувально-профілактичний заклад.

КЛІНОМАНІЯ (clinomania; гр. kline ліжка + манія) – нав'язливе прагнення до постільного режиму без наявності об'єктивних показів до цього.

КЛОНУС (clonus; гр. klonos хаотичний рух) – найвищий ступінь підвищення сухожильних рефлексів, який проявляється серією швидких ритмічних скорочень м'язів або груп м'язів, наприклад у відповідь на одноразове розтягнення; спостерігається при ураженні пірамідних шляхів.

КОМА (coma; гр. coma глибокий сон) – важкий патологічний стан з гострим

початком, який характеризується прогресуючим пригніченням функцій центральної нервової системи з втраченою свідомістю, порушенням реакції на зовнішні подразники, наростаючими розладами дихання, кровообігу і інших життєво важливих функцій організму.

КОМПЕНСАЦІЯ (лат. *compensatio* винагорода, зрівноваження) – заміщення втрачених чи послаблених хворобою функцій іншими, чи розвиток одних функцій для заміщення інших.

КОМПЛЕКС ПСИХІЧНИЙ – застосовуване в психоаналізі позначення емоційно забарвлених думок, побажань, витіснених у підсвідомість, але які суттєво впливають на наміри і поведінку людини.

КОНВУЛЬСІЯ (лат. *convulsio* судома, *convello* потрясаю) – судома, яка охоплює великі м'язові групи.

КОНТРАКТУРА (*contractura*; лат. *contrato* стягувати, скорочувати) – стійке обмеження рухливості в суглобі.

КООРДИНАЦІЯ РУХІВ – ефективне інтегрування та взаємне обумовлення компонентів рухового акту, які здійснюються під час його вивчення чи вдосконалення.

КОСНОМОВНІСТЬ – розлад мови, який характеризується неправильною вимовою окремих звуків.

КОСООКІСТЬ (*strabismus*) – постійне чи напереміне відхилення зорової лінії одного чи обох очей від об'єкта, що розглядається.

КРАМПИ (*crampi*; англ. *cramp* спазм) – болючі тонічні судоми, які періодично

виникають частіше всього у гомілкових м'язах.

КРЕТИНІЗМ – синдром, що характеризується незворотнім порушенням нервового, психічного і соматичного розвитку, пов'язаний з дефіцитом тиреоїдних гормонів в критичній стадії розвитку мозку.

КРИПТОМНЕЗІЯ (*cryptomnesia*; *кріпто-* + *mnesis* пам'ять) – порушення пам'яті, при якому стираються грані між реальними подіями, які мали місце з іншими людьми, почутими, або почерпнутими з книг або побаченими у сні.

КРОВОВИЛИВ – накопичення крові, що виливається із судин в тканини чи порожнини організму.

КРУГЛА СПИНА (сутулість) – сильно виражений грудний кіфоз (який захоплює частину поперечного відділу хребта) і значно зменшений поперечний лордоз.

КРУГЛОУВІГНУТА СПИНА – значно виражений грудний кіфоз і поперечний лордоз, зі збільшеним кутот нахилу тазу, опуклим животом і сідницями, що видаються вперед.

КУРОРТОЛОГІЯ – галузь клінічної медицини, яка вивчає природно-лікувальні фактори, їх вплив на організм і яка розробляє методи і організаційні форми їх використання для лікування і профілактики як на курортах, так і в позакурортних закладах.

КУРОРТОТЕРАПІЯ – комплекс лікувальних заходів на курорті, які ґрунтуються на використанні природних факторів.

КУТОМІР – прилад для вимірювання (в кутових градусах) амплітуди рухів

суглобів кінцівок, рухливості хребта, і являє собою з'єднані за допомогою шарніру лінійки, до однієї з яких прикріплена градуйована дуга, до іншої – стрілка-вказівник.

Л

ЛАБИРИНТНИЙ РЕФЛЕКС (г. labyrinthicus) – загальна назва тонічних рефлексів, зумовлених подразненням рецепторів вестибулярного апарату.

ЛАРИНГІТ (laryngitis; гр. larynx гортань + -itis) – запалення гортані.

ЛЕГАСТЕНІЯ (legastenia; лат. lego читати + астенія) – порушення психічного дозрівання у дітей з нормальним розвитком інтелекту, яке проявляється ускладненим засвоєнням навичок читання і письма.

ЛЕЙКОЗ (leucosis, гр. leukos білий + -osis) – загальна назва пухлин, що виникають з кровотворних клітин і вражають кістковий мозок.

ЛЕПТОМЕНИНГІТ (leptomeningitis; лептоменингс + іт) – запалення м'якої та павутинної мозкової оболонки.

ЛІКАРСЬКО – ПЕДАГОГІЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ – передбачають лікарські дослідження в процесі тренування, які проводяться спільно з тренером.

ЛІМФАДЕНІТ (лімфа + аденіт) – запалення лімфатичного вузла.

ЛІПОМА – доброякісна пухлина, що розвивається з жирової тканини.

ЛОГОНЕВРОЗ – розлад мови у формі заїкання, викликаний неврозом.

ЛОГОПЕДІЯ – наука, що вивчає недоліки мови, а також розробляє мето-

ди і вправи їх запобігання та лікування.

ЛОКАЛІЗАЦІЯ (фр. localization) – місце розміщення і розвитку хворобливих процесів. Л. зумовлена особливостями етіологічного фактору, характером його дії на органи і тканини, а також станом організму.

ЛОКОМОТОРНИЙ – що відноситься до руху, руховий.

ЛОКОМОЦІЯ (лат. locus місце + motio рух) – сукупність узгоджених рухів, за допомогою яких людина переміщується у просторі.

ЛОРДОЗ (lordosis; гр. lordosis сутулий) – викривлення хребта в сагітальній площині, повернене вигином до переду.

М

МАГНІТОТЕРАПІЯ – метод фізіотерапії, суть якого в впливі магнітного поля на тіло хворого.

МАКРОЕНЦЕФАЛІЯ – надзвичайно збільшений головний мозок.

МАКРОКЕФАЛІЯ – див. *Макроцефалія*.

МАКРОЦЕФАЛІЯ (macrocephalia; макро- + гр. kephale голова) – аномалія розвитку; надзвичайно велика голова.

МАКСИМАЛЬНЕ СПОЖИВАННЯ КИСНЮ (МСК) – найбільша кількість кисню, яка під час м'язової активності може бути поглинена з вдихуваного повітря, транспортована до працюючих м'язів і використана в окислювальних процесах.

МАНУАЛЬНА ТЕРАПІЯ – метод лікування, при якому використовують ручний вплив на хребет, суглоби,

м'язи з метою усунення болю та інших неврологічних проявів захворювання.

МАСАЖ (фр. *massage*) – сукупність засобів механічного дозованого впливу на будь-яку ділянку тіла людини, які проводять за допомогою спеціальних апаратів або руками з лікувальною або профілактичною метою.

МАСАЖ ВАКУУМНИЙ (ПНЕВМО-МАСАЖ) – лікувальний М., який проводиться за допомогою спеціальних апаратів, які створюють чергування підвищеного і пониженого тиску повітря на поверхні тіла хворого.

МАСАЖ ЛІКУВАЛЬНИЙ – М., який проводиться з лікувальною метою або для профілактики ускладнень.

МАСАЖ СЕГМЕНТАРНО-РЕФЛЕКТОРНИЙ – лікувальний М. певних зон поверхні тіла з метою рефлекторного впливу на функціональний стан внутрішніх органів.

МАСАЖ ТОЧКОВИЙ – сегментарно-рефлекторний М. вузько-обмежених ділянок поверхні тіла відповідно їх функціональної активності і топографічних особливостей.

МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА – наука про математичні методи систематизації і використання статистичних даних для наукових і практичних висновків.

МЕГАЛОКЕФАЛІЯ – див. *Макроцефалія*.

МЕГАЦЕФАЛІЯ – див. *Макроцефалія*.

МЕНІНГІТ (*meningitis*; гр. *meninx* мозкова оболонка) – запалення оболонок головного і (чи) спинного мозку.

МЕНІНГОЕНЦЕФАЛІТ – поєднання запалення оболонок і речовини головного мозку.

МЕНІНГОЕНЦЕФАЛОМІЄЛІТ – поєднання запалення оболонок і речовини головного і спинного мозку.

МЕНІНГОМІЄЛІТ – одночасне запалення мозкових оболонок і спинного мозку.

МЕХАНОТЕРАПІЯ – метод лікувальної фізичної культури, який ґрунтується на виконанні дозованих рухів (переважно для окремих сегментів кінцівок), здійснюваних при допомозі механотерапевтичних апаратів, які полегшують рухи або, навпаки, потребують додаткових зусиль для їх виконання.

МІАЛГІЯ (*myalgia*; гр. *mys* м'яз + *-algos* біль) – біль у м'язі, який виникає в спокої, при пальпації, при пасивному або активному його розтягненні.

МІАСТЕНІЯ (*myasthenia*; гр. *mys* м'яз + *-asthenia* безсилля) – нервово-м'язове захворювання, яке характеризується патологічною втомлюваністю і м'язовою слабкістю.

МІАТРОФІЯ – атрофія м'язів.

МІЄЛІТ (*myelitis*; гр. *myelos* кістковий мозок + *-itis*) – запалення спинного мозку.

МІЄЛОМЕНІНГОЦЕЛЕ – спинномозкова кіла.

МІКРОБАЗІЯ (*microbasia*; мікро- + гр. *basis* крок) – ходьба дрібними кроками, майже не відриваючи ніг від підлоги; спостерігається при деяких органічних пошкодженнях головного мозку.

МІКРОХВИЛЬОВА ТЕРАПІЯ – метод лікування електромагнітним

МІКРОЦЕФАЛІЯ (microcephalia; мікро- + гр. kephale голова) – аномалія розвитку: малі розміри головного мозку.

МІОДИСТРОФІЯ – загальна назва дистрофічних змін м'язової тканини.

МІОКАРД (гр. mys м'яз) – серцевий м'яз.

МІОКАРДИТ (myocarditis; гр. mys м'яз + cardia серце + -itis) – запалення міокарду.

МІОКЛОНІЯ (myoclonia; міо- + гр. klonos хаотичний рух) – мимовільні, спонтанно виникаючі миттєві скорочення в одному чи групі м'язів.

МІОПАТІЯ (myopathia; гр. mys м'яз + -pathos страждання, біль) – термін, який об'єднує різні за походженням системні ураження скелетних м'язів з порушенням їх трофіки, зменшенням маси активних елементів (м'язова атрофія) і розвитком у хворих м'язової слабості.

МІОПІЯ (myopia; гр. myops короткозорий) – дефект ока, при якому фокус зображення опиняється між сітківкою і кришталиком через надмірну опуклість кришталика.

МІОПЛЕГІЯ (myoplegia; гр. mys м'яз + plege удар, ураження) – спадкове захворювання нервової системи, яке характеризується розвитком періодичних приступів в'ялих паралічів скелетних м'язів, що ведуть до тимчасової втрати рухливості.

МІОТОНІЯ (гр. mys м'яз + -tonos) – спадкове захворювання, яке характеризується своєрідним розладом рухів у вигляді тонічних м'язових спазмів, які наступають в початковій фазі активного руху.

МІОТОНОМЕТРІЯ – метод визначення тону (еластичності, пружності, твердості) м'яза. Проводиться за допомогою механічного міотонметра Сірмаї.

МОБІЛЬНИЙ (лат. mobilis рухомий) – рухомий.

МОНОПЛЕГІЯ (monoplegia; моно- + гр. plege удар, ураження) – параліч однієї кінцівки.

МОТОНЕЙРОНИ СПИННОГО МОЗКУ (лат. motus рух, motor який приводить у рух + нейрон) – еферентний нейрон, який іннервує м'язові волокна.

- **АЛЬФА – МОТОНЕЙРОН** – мотонейрон передніх рогів спинного мозку, аксон якого іннервує екстрафузальні м'язові волокна.

- **ГАММА – МОТОНЕЙРОН** – мотонейрон передніх рогів спинного мозку, який іннервує інтрафузальні м'язові волокна.

МОТОРИКА ЛЮДИНИ – вроджена або набута здатність людини, реагувати у вигляді руху на зовнішні і внутрішні стимули рухового апарату.

МУТАЦІЯ (лат. mutatio зміни) – зміни спадкової інформації організму, які пов'язані з не правильним перерозподілом (рекомбінацією) генів.

МУТИЗМ (mutismus; лат. mutus немій) – відсутність мовного спілкування хворого з оточуючими при збереженні мовного апарату.

М'ЯЗОВА КООРДИНАЦІЯ – узгодження напруження м'язів, яке впливає на ланки тіла відповідно до сигналів нервової системи і під дією прикладених сил (зовнішні і внутрішні силові поля).

Н

НАБРЯК – надлишкове накопичення рідини в тканинах організму.

НАВЧАННЯ РУХУ – процес засвоєння людиною рухового акту під керівництвом педагога або самостійно.

НАРОДЖУВАНІСТЬ – демографічна характеристика, що відображає процес поповнення населення за рахунок народження дітей.

НАТРЕНОВАНІСТЬ – стан організму, що характеризується високим рівнем розвитку функціональних можливостей різних систем і добрим їх пристосуванням до наростаючих фізичних навантажень.

НЕВРАЛГІЯ (neuralgia; гр. neuron нерв + -algos біль) – біль стріляючого, колючого, печучого характеру, який виникає приступоподібно та розповсюджується вздовж стовбура нерва або його гілок і локалізується в зоні іннервації нерва.

НЕВРАСТЕНІЯ (neurasthenia гр. neuron нерв + -asthenia безсилля, слабкість) – невроз, викликаний перевтомою чи довготривалою дією психотравмуючих факторів, що проявляється підвищеною збудливістю, швидким виснаженням, емоційною нестійкістю, розладом сну, вегетативними порушеннями.

НЕВРИНОМА (neurinoma; неври + ома) – доброякісна пухлина з клітин шваннівської оболонки.

НЕВРОЗ (neurosis; невр- + оз) – зворотний розлад психічної діяльності, зумовлений впливом психотравмуючих факторів, що протікає з

усвідомленням хворим факту свого захворювання і без порушень відображення реального світу.

НЕВРОЗ ВЕГЕТАТИВНИЙ – стан підвищеної збудливості і лабільності вегетативної нервової системи.

НЕВРОЗОПОДІБНІ РОЗЛАДИ – стан, який виникає при якомусь захворюванні, за зовнішніми проявами подібний до неврозу.

НЕВРОМА – пухлиноподібний утвір, який виникає в місці пошкодження нерва.

НЕВРОПАТІЯ (neuropathia; гр. neuron нерв + -pathos) – конституційно обумовлений стан підвищеної збудливості нервової системи в поєднанні з її підвищеним виснаженням; спостерігається в дитячому віці.

НЕВРОПАТОЛОГІЯ – розділ клінічної медицини, який вивчає етіологію, патогенез і клінічні прояви захворювань нервової системи і розробляє методику їх діагностики, лікування і профілактики.

НЕВРОТИЧНИЙ – зумовлений або викликаний неврозом. нерву.

НЕВРОТИЧНІ РОЗЛАДИ – психічні розлади без видимої органічної основи, при яких у хворого може повністю зберігатися критика і адекватна оцінка оточуючої реальності, в результаті чого він переважно не змішує власні хворобливі суб'єктивні відчуття і фантазії з об'єктивною реальністю.

НЕГАТИВІЗМ (лат. negativus заперечний) – патологічна впертість, невмотивований опір зовнішньому впливу.

НЕЙРОН (neuronum; гр. neuron нерв, жила) – нервова клітина, здатна сприймати подразнення, приходити в

стан збудження, виробляти нервові імпульси і передавати їх іншим клітинам.

НЕЙРОТОМІЯ – оперативне пересічення нерву.

НЕЙРОТРОПНИЙ – вибірково направлений до нервової тканини.

НЕРВ (лат. *nervus* жила) – анатомічний утвір, який складається з пучків нервових волокон, оточених сполучнотканиними оболонками; забезпечує проведення імпульсів.

НЕРВОВА КООРДИНАЦІЯ – узгодження нервових процесів, що приводить в конкретних умовах до вирішення рухового завдання за допомогою управління рухами через м'язове напруження.

НЕРВОВА СИСТЕМА – система нейронів і допоміжних елементів (в першу чергу нейроглії), яка здійснює в тісному зв'язку з ендокринною системою, регуляцію і координацію функцій всіх інших органів і систем, забезпечуючи цілісність організму і його пристосування до умов навколишнього середовища.

НІКТУРІЯ (*nycturia*; нікт + гр. *nyx* сечовина) – часте нічне сечовипускання.

НОЗОЛОГІЯ (гр. *nosos* хвороба + *-logos*) – вчення про хвороби та їх класифікації.

О

ОБСЯГ ТРЕНУВАЛЬНОГО НАВНТАЖЕННЯ – характеризується загальною довжиною пройденої дистанції, часом виконання вправ, кількістю повторень і т.д., тобто загальною кількі-

стю виконаної роботи чи загальною втратою енергії.

ОЗДОРОВЧІ ФІЗИЧНІ ВПРАВИ – рухові дії, які мають специфічний розвиваючий оздоровчий ефект аеробного навантаження і сприяють удосконаленню функції центральної нервової системи, рухового аналізатора, підвищують розумову працездатність, удосконалюють спритність, силу, швидкість, рухливість суглобів, формують гарну поставу.

ОЗОКЕРИТОЛІКУВАННЯ – використання з лікувальною метою нагрітого озокериту в вигляді аплікацій на поверхню шкіри

ОЛІГОДАКТИЛІЯ – аномалія розвитку: неповна кількість пальців кистей чи ступнів.

ОЛІГОФАЗІЯ (*oligophasia*; оліго- + гр. *phasia* мова) – збіднення словникового запасу, головним чином за рахунок іменників.

ОЛІГОФРЕНІЯ (*oligophrenia*; оліго-малій + гр. *phren* розум) – психічне захворювання, яке характеризується відставанням у розумовому розвитку.

ОПІСТОТОНУС (гр. *opisthen* назад + *-tonos* напруження) – судомна позиція запрокидуванням голови, витягуванням рук і ніг, згинанням пальців кісток і стоп, зумовлена тонічним скороченням м'язів шиї, спини, кінцівок.

ОПТИМАЛЬНА РУХОВА АКТИВНІСТЬ – індивідуальний рівень фізичної працездатності, що забезпечує розвиток і вдосконалення різноманітних процесів життєдіяльності, підтримання і зміцнення здоров'я та компенсацію вікових змін в організмі (процесів зворотного розвитку).

ОПТИМАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ – об'єм і інтенсивність виконання фізичних вправ, які відповідають стану організму.

ОПТИМУМ НАВАНТАЖЕННЯ НА ОРГАНІЗМ – визначається співвідношенням між характеристиками м'язової роботи і попередньою адаптованістю організму до м'язової діяльності.

ОРТОПЕДИЧНЕ ВЗУТТЯ – взуття спеціальної конструкції, яке призначене для корекції функції і (або) форми патологічно зміненої кінцівки.

ОРТОПЕДІЯ – галузь клінічної медицини, яка вивчає захворювання і деформації опорно-рухового апарату і розробляє методи їх діагностики, лікування та профілактики.

ОСТЕОДИСПЛАЗІЯ (гр. *ostheon* кістка + *дисплазія*) – загальна назва аномалій розвитку кісткової тканини.

ОСТЕОМА (*osteoma*; гр. *osteon* кістка + *-oma*) – доброякісна пухлина з кісткової тканини.

ОСТЕОМІЄЛІТ (*osteomyelitis*; гр. *osteo* кістка *myelos* кістковий мозок + *-itis*) – запалення кісткового мозку, що поширюється на речовину кістки і окістя.

ОСТЕОПОРОЗ (*osteoporosis*; гр. *osteo* кістка + *-poros* отвір) – зменшення кількості кісткової тканини в одиниці об'єму кістки.

ОФТАЛЬМОПЛЕГІЯ (гр. *ophthalmos* око + *-plege*) – порушення моторної функції очей в результаті ураження нервів, нервово-м'язових синапсів чи м'язів, одночасний параліч всіх чи кількох черепно-мозкових нервів, що іннервують очні м'язи.

П

ПАВОР (лат. *pavor* страх) – розлади сну в дітей, при якому дитина, яка спокійно заснула раптово кричить, плаче, не впізнає оточуючих.

ПАНОСТИТ – див. **ОСТЕОМІЄЛІТ**.

ПАНФОБІЯ (*panphobia*; пан + фобія) – нав'язливий страх, боязнь всього оточуючого.

ПАРАЛІЧ (*paralysis*; гр. *paralio* розв'язувати, розслабити) – розлади рухової функції у вигляді повної відсутності самовільних рухів внаслідок порушення іннервації відповідних м'язів.

ПАРАЛІЧ БУЛЬБАРНИЙ (*paralysis bulbaris*) – синдром пошкодження язико-глоткового, блукаючого і під'язикового нервів або їх рухових ядер, розмішених в довгастому мозку, з паралічем м'язів язика, губ, м'якого піднебіння, глотки, голосових зв'язок і надгортанника; проявляється дисфонією, дисграфією, носовим відтінком голосу, відхиленням язика в сторону або його нерухомістю, часто розладами дихання і серцево-судинної діяльності.

ПАРАЛІЧ В'ЯЛИЙ (*paralysis flaccida*) – П., зумовлений пошкодженням передніх рогів спинного мозку, передніх корінців спинного мозку і спинномозкових нервів, а також рухових черепних нервів і їх ядер, супроводжується атрофією і атонією м'язів, арефлексією.

ПАРАЛІЧ ДИТЯЧИЙ ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ (*paralysis infantilis cereбрalis*) – захворювання, яке розвивається внаслідок пошкодження головного мозку

внутрішньо, при пологах, в ранньому дитячому віці і проявляється руховими розладами по типу паралічів або парезів, рідше гіперкінезів і атаксії, а також порушеннями мови і психіки.

ПАРАЛІЧ ПСЕВДОБУЛЬБАРНИЙ (paralysis pseudobulbaris) – парез м'язів, які іннервуються руховими черепними нервами, зумовлений двохстороннім пошкодженням корково-ядерних волокон в півкулях або в стовбурі головного мозку; проявляється дизартрією, дисграфією, дисфонією, підвищенням деяких рефлексів, проявами орального автоматизму, насильницького плачу і сміху.

ПАРАЛІЧ ЦЕНТРАЛЬНИЙ (paralysis centralis) – П, зумовлений ураженням рухових нейронів кори півкуль великого мозку і корково-спинномозкових або корково-ядерних волокон, які відходять від них; супроводжується підвищенням м'язового тону і сухожильних рефлексів, патологічними рефлексами і сінкінезіями, зникнення шкірних рефлексів.

ПАРАНОІЯ (paranoia; гр. божевілья пара + гр. поєо мислити) – ендегенний психоз, що характеризується розвитком стійкої систематизованої інтерпретивної маячні переслідування, винахідництва, реформаторства та ін. без галюцинаторних розладів і формальних порушень мислення.

ПАРАПАРЕЗ (paraparesis; пара + парез) – парез обох рук (верхній парез), або ніг (нижній парез).

ПАРАПАРЕЗ СПАСТИЧНИЙ (р. spastica) – парез ніг, який характери-

зується підвищенням м'язового тону су по центральному типу, підвищенням сухожильних рефлексів і патологічними рефлексами; спостерігається при двохсторонньому ураженні пірамідних шляхів в грудному відділі спинного мозку.

ПАРАПЛЕГІЯ (paraplegia; пара + гр. плеге удар, ураження) – параліч обох рук (верхня параплегія) або обох ніг (нижня параплегія).

ПАРАПСИХОЛОГІЯ – область дослідження, що вивчає форми сприйняття органами чуття, а також форми впливу живої істоти на фізичні явища поза організмом без допомоги м'язових зусиль (бажанням, думкою тощо); відсутність чіткого наукового доказу існування так званих парапсихологічних явищ, а також нерідкі випадки містифікації і обману викликають критику і гострі дискусії.

ПАРАСПАЗМ – спастична гіпертензія кінцівок, двобічна, частіше нижніх кінцівок, як складова пірамідного симптомокомплексу (пов'язана з паралітичними явищами).

ПАРАФІНОТЕРАПІЯ – використання з лікувальною метою розплавленого або нагрітого очищеного білого парафіну.

ПАРАФРАЗІЯ (paraphrasia; пара + гр. phrasis мова) – розлад мови, при якому хворий пропускає, повторює чи замінює іншими окремі слова чи звуки.

ПАРЕЗ (paresis; гр. ослаблення, розслаблення) – частковий параліч; ослаблення або повна втрата здатності довільних рухів.

ПАРЕЗ МОЗОЧКОВИЙ (paresis cerebellis) – слабкість м'язів кінцівки з боку пошкодження мозочка; супроводжується зниженням м'язового тону.

ПАРЕСТЕЗИЯ (paraesthesia; гр. псевдовідчуття) – спонтанні неприємні відчуття у вигляді повзання мурашок по шкірі, зумовлені ураженням периферичного нерву, провідних шляхів або чутливих ділянок кори мозку.

ПАРКІНСОНІЗМ (parkinsonismus; J. Parkinson. англ. лікар) – синдром прогресуючого ураження нервової системи, зумовлений ураженням екстрапірамідної системи; проявляється зниженням загальної рухової активності, сповільненням рухів (брадікінезією), тремором, підвищенням м'язового тону.

ПАРОКСИЗМ (paroxysmus; гр. paroxysmos збудження) – гостро виникаючий розлад функцій органів або систем організму.

ПАСИВНИЙ РУХ – руховий акт, викликаний і керований зовнішніми силами суб'єкта, участь якого є часто навмисною.

ПАТОГЕНЕЗ (pathogenesis; пато- + гр. genesis) – наука про загальні закономірності розвитку, перебігу і наслідків хвороб; механізм розвитку конкретної хвороби, патологічного процесу чи стану.

ПАТОЛОГІЧНИЙ – обумовлений хворобою, той, що відноситься до патології.

ПАТОЛОГІЯ (pathos; гр. хвороба + logos вчення) – наука, яка вивчає закономірності виникнення і розвитку хвороб, окремих патологічних проце-

сів і станів; будь-яке відхилення від норми.

ПАХІМЕНІНГІТ (pachymeningitis; гр. pachys щільний, твердий + -meningos оболонка) – запалення твердої мозкової оболонки головного або спинного мозку, може бути серозним, геморагічним або гнійним.

ПЕДІАТРІЯ – галузь клінічної медицини, яка вивчає здоров'я дитини в процесі його розвитку, фізіологію і патологію дитячого віку, а також розробляє методи діагностики, профілактики і лікування дитячих хвороб.

ПЕРЕВТОМЛЕННЯ – стан організму, що характеризується функціональними порушеннями, зумовленими надмірною одноразовою втомою чи прогресуючим нагромадженням її через послідовні періоди роботи.

ПЕРЕТРЕНУВАННЯ – патологічний стан спортсмена, який негативно впливає на його здатність пристосовуватися до навантаження і який з'являється в результаті нераціональних вимог у тренуванні.

ПЕРИФЕРІЧНИЙ – віддалений від центру.

ПЕРСЕВЕРАЦІЯ (лат. perservero взято триматися) – беззмистовне, нав'язливе повторення фраз, слів чи рухів; уперте повторювання однієї і тієї ж відповіді або однієї і тієї ж думки у відповідь на різні запитання.

ПІРАМІДНІ ШЛЯХИ – еферентні проєкційні нервові шляхи, починаються в корі передцентрового завитка і йдуть до ядер черепних нервів і мотонейронів спинного мозку.

ПЛЕКСИТ (лат. plexus сплетіння + -itis запалення) – захворювання нервового сплетіння.

ПЛОСКА СПИНА – згладженість фізіологічних вигинів хребта, при яких кут нахилу таза зменшений, грудна клітка сплющена.

ПЛОСКОСТОПІСТЬ (pes planus) – деформація стопи, характеризується стійким зменшенням висоти її склепінь до повного їх зникнення.

ПОЛІДАКТИЛІЯ – аномалія розвитку: шість і більше пальців на руці чи нозі.

ПОЛІМОРФІЗМ – різноманітність.

ПОЛІОЕНЦЕФАЛОМІЄЛІТ – запалення сірої речовини головного і спинного мозку.

ПОЛІОМІЄЛІТ (poliomyelitis; поліо- + гр. myelos спинний мозок) – гостре запальне захворювання центральної нервової системи з переважним ураженням передніх рогів спинного мозку, що протікає з атрофічними м'язовими паралічами.

ПОСТАВА – поза людини, яка стоїть невимушено, відображає особливості конфігурації тіла, характеризується положенням голови, надпліччя, лопаток, кінцівок, формою тулуба, виразністю вигинів хребта, положенням лінії остистих відростків.

ПОСТУРАЛЬНИЙ РЕФЛЕКС (r. posturalis) – загальна назва рефлексів, які забезпечують підтримку певного положення в просторі всього тіла або його частин, наприклад, кінцівки.

ПОЧУТТЯ РУХУ – сукупність суб'єктивних показників, які виникають внаслідок виконання руху і ле-

жать в основі його вивчення, оцінки і керівництва.

ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ – здатність органу чи цілого організму до активної діяльності в заданому режимі.

ПРАЦЕТЕРАПІЯ – терапія психічних хворих, яка базується на залученні їх до трудових процесів.

ПРИРОДНИЙ РУХ – руховий акт, довільно організований людиною, засвоєний і вдосконалений нею у процесі її адаптації до навколишнього середовища.

ПРОЛЕЖЕНЬ – некроз м'язових тканин внаслідок ішемії, викликаної тривалим безперервним механічним тиском на них.

ПРОПРІОРЕЦЕПТОР (лат. proprius власний + рецептор) – механорецептор, розміщений в тканинах м'язово-суглобового апарату, який сприймає їх розтягнення або скорочення.

ПРОСТИЙ РУХ – руховий акт, складений з одного або кількох структурних елементів, виконаних в одному напрямку з елементарною кінематичною метою.

ПРОФІЛАКТИКА – система заходів по запобіганні захворювань, збереженні здоров'я та продовженні тривалості життя людини.

ПСЕВДОБУЛЬБАРНА ДИЗАРТРИЯ (d. pseudobulbaris) – Д., зумовлена центральним паралічем м'язів, які іннервуються язикоглотковим, блукаючим і під'язиковими нервами, внаслідок двохстороннього пошкодження корково-ядерних шляхів; проявляється монотонністю мови.

ПСИХІАТРІЯ (псих + гр. iatreia лікування) – галузь клінічної медицини,

яка вивчає етіологію, патогенез, клініку і розповсюдженість психічних захворювань, розробляє методи їх діагностики, лікування і профілактики, порядок і методи експертизи і реабілітації психічних хворих.

ПСИХІКА – форма активного відображення суб'єктом об'єктивної реальності, котра виникає в процесі взаємодії високоорганізованих живих істот з зовнішнім світом і виконує в їх поведінці (діяльності) регулятивну функцію.

ПСИХІЧНА АКТИВНІСТЬ – характеристика психіки по відношенні до її продуктивності, яка залежить від індивідуальних особливостей людини, рівня потягу, життєвого тону.

ПСИХІЧНА АСТЕНІЯ (astenia psychica) – А., виявляється в підвищеній виснаженості психічних процесів і сповільненні їх відновлення; поєднується з психічною гіперестезією і емоційною лабільністю.

ПСИХІЧНИЙ ІНФАНТИЛІЗМ (infantilismus psychicus) – І. з наявністю характерних дитячій психіці особливостей міркувань і поведінки: емоційна непостійність, залежність від батьків.

ПСИХОГЕНІЯ (psychogenia; психо- + гр. породження) – див. *реактивний стан*.

ПСИХОЗ (psychosis; псих + оз) – хворобливий розлад психіки, що проявляється повністю чи переважно неадекватним відображенням реального світу з порушенням поведінки, зміною різних сторін психічної діяльності, виникненням нехарактерних для нормальної психіки явищ (галюцинації,

психомоторні афективні розлади, мажорні та ін.).

ПСИХОМОТОРИКА (психо + моторика) – сукупність свідомо керованих рухів.

ПУЛЬС (pulsus; лат. удар) – поштовхоподібні коливання стінок кровоносних судин, серця і прилеглих до них тканин, викликані скороченням серця.

ПУЛЬСОМЕТРІЯ – визначення частоти серцевих скорочень (пульсу) пальпацією скроневої, сонної, променевої, стегнової артерій, за черевною пульсацією і серцевим поштовхом.

П'ЯТКОВА СТОПА – пошкодження великогомілкового нерва, яке супроводжується порушенням згинання стопи і пальців, а також порушенням повороту стопи всередину.

Р

РАХІТ (rhachitis; гр. rhachis хребет) – захворювання переважно раннього дитячого віку, що характеризується порушенням фосфорно-кальцієвого обміну внаслідок відсутності в організмі вітаміну Д.

РЕАБІЛІТАЦІЯ (лат. reabilitatio відновлення) – лікувально-відновлювальні заходи.

Медична Р. – комплекс заходів по відновленню втрачених або послаблених функцій організму в результаті пошкоджень, захворювань або функціональних розладів; Спортивна Р. – відновлення організму після тренувальних навантажень.

РЕАБІЛІТАЦІЯ (за визначенням Міжнародної організації праці) – від-

новлення здоров'я осіб з обмеженими фізичними і психічними здібностями для досягнення максимальної фізичної, психічної, соціальної і професійної повноцінності.

РЕАБІЛІТАЦІЯ (за визначенням *Все-світньої організації охорони здоров'я*) – поєднане і координоване використання медичних, соціальних, просвітницьких і професійних заходів по вивченню інвалідів з метою досягнення ними по можливості найбільш високого рівня функціональної активності.

РЕАБІЛІТАЦІЯ МЕДИЧНА – сукупність заходів, спрямованих на відновлення здоров'я, усунення патологічного процесу, попередження ускладнень, відновлення або часткову компенсацію порушених функцій, протидію інвалідності, підготовку тих, що одужають, та інвалідів до побутових і трудових навантажень.

РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРОФЕСІЙНА – сукупність заходів, спрямованих на підготовку інвалідів до трудової діяльності.

РЕАБІЛІТАЦІЯ СОЦІАЛЬНА – державно-суспільні дії, спрямовані на повернення людини до активного життя та праці, правовий і матеріальний захист її існування.

РЕАБІЛІТАЦІЯ ФІЗИЧНА – це застосування з лікувальною і профілактичною метою фізичних вправ і природних чинників у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності хворих і інвалідів. Вона є невід'ємною складовою частиною медичної реабілітації. **РЕАДАПТАЦІЯ** (ре + адаптація) – залучення

до праці хворих з частковою втратою професійних навичок.

РЕАКТИВНІ СТАНИ (ре + лат. *activus*) – 1) психічні захворювання або розлади психічної діяльності, які викликані емоційними стресами; 2) зміна клінічної картини деяких психічних захворювань під впливом емоційних стресів.

РЕАКЦІЯ (фр. *reaction*, лат. *re-* проти + *-action* дія) – відповідь організму на подразнення.

РЕАНІМАЦІЯ (лат. *re* знову + *animation* оживлення) – ряд заходів, направлених на відновлення життєво-важливих функцій організму. Повернення до життя, оживлення.

РЕГЕНЕРАЦІЯ (пізньюлат. *regeneratio* опірність) – відновлення організмом своїх втрачених чи пошкоджених частин.

РЕДРЕСАЦІЯ (фр. *redresser* випрямляти) – насильницьке виправлення контрактур суглобів і осьових деформацій кінцівок шляхом розтягнення і часткового розриву м'язових тканин.

РЕЖИМ ДНЯ – установлений розпорядок життя.

РЕЗИСТЕНТНІСТЬ (лат. *resistentia* опірність) – стійкість організму до дії патогенних факторів.

РЕКУРВАЦІЯ (*recurvatio*; лат. *recurvo* гнути в зворотній бік) – надлишкове розгинання суглобів з їх деформацією і порушенням функції.

РЕЛАКСАЦІЯ (лат. *relaxatio* розслаблення) – розслаблення.

РЕМІСІЯ (лат. *remissio* зменшення) – етап перебігу хвороби, що характеризується тимчасовим послабленням чи зникненням її проявів.

РЕФЛЕКС (reflexus; лат. reflecto повертати) – виникнення, зміна або припинення функціональної активності органів, тканин або цілого організму, здійснюється за участю центральної нервової системи у відповідь на подразнення рецепторів організму.

РЕФЛЕКС БАБІНСЬКОГО – повільне розгинання I пальця стопи з менш вираженим підшовним згинанням або віялоподібним розходженням решти пальців при штриховому ураженні шкіри зовнішнього краю підшви; в дітей до 2-2,5 років фізіологічний Р., в більш старшому віці – патологічний Р., свідчить про пошкодження пірамідального шляху.

РЕФЛЕКС ЛАНДАУ – фізіологічний Р. в дітей в віці від 6 місяців до півтора року: рефлекторне розгинання голови, спини і ніг дитини, покладеної грудьми на руки дослідника, і зникнення розгинального тонусу при згинанні голови.

РЕФЛЕКС МОРО – фізіологічний Р. у дітей в віці до декількох тижнів: відведення і вирівнювання плеча, передпліччя, долонь, розведення пальців, розгинання ніг з наступним згинанням передпліч, долонь і ніг і повільним приведенням плеча до грудної клітки, при раптовому ударі по поверхні, на якій лежить дитина.

РЕФЛЕКС ПАТОЛОГІЧНИЙ – загальна назва Р., які проявляються у дорослої людини, при ураженні пірамід-

них шляхів (у дітей раннього віку такі рефлекси є нормальним явищем).

РЕФЛЕКС ПЕРЕСА – супроводжується загальним збудженим підніманням голови і згинанням кінцівки в дітей в віці до 3 місяців при подразненні шкіри вздовж хребта від шиї до куприка.

РЕФЛЕКС ТОНІЧНИЙ – загальна назва рефлексів, які проявляються зміною м'язового тонусу.

РЕФЛЕКС ТОНІЧНИЙ ШИЙНИЙ – постуральний Р.: зміна тонусу м'язів шиї, тулуба і кінцівки при зміні положення голови.

РЕФЛЕКС ТОНІЧНИЙ ШИЙНИЙ АССИМЕТРИЧНИЙ – підвищення тонусу розгиначів кінцівок на боці, в який повернене обличчя, з одночасним підвищенням тонусу згиначів кінцівок з іншого боку; фізіологічний постуральний Р. у дітей в віці до 3 місяців, у більш старшому віці – симптом дитячого церебрального паралічу.

РЕФЛЕКС ТОНІЧНИЙ ШИЙНИЙ СИМЕТРИЧНИЙ – підвищення тонусу згиначів верхніх і розгиначів нижніх кінцівок при нахилі голови до переду; фізіологічний постуральний Р. у дітей в віці до 3 місяців, в більш старшому віці – симптом дитячого церебрального паралічу.

РЕФЛЕКС ФІЗІОЛОГІЧНИЙ – постійно виникає при подразненні певної групи рецепторів; відсутність Р.Ф. є ознакою порушення функцій відповідної ділянки нервової системи.

РЕФЛЕКСОТЕРАПІЯ (reflexotherapia; рефлекс + терапія) – загальна назва деяких методів лікування, які базуються на подразненні (механічному, термічному та ін.) певних зон поверхні тіла (біологічно активних точок); включає голковколівання, аурікулотерапію, електропунктуру та ін.

РИГІДНІСТЬ (rigiditas ceroida; лат. rigiditas твердість, жорсткість) – тривале збереження тулубом або кінцівками хворого наданого їм положення, прояви екстрапірамідної Р., зумовлене напруженням м'язів.

РИГІДНІСТЬ ДЕЦЕРЕБРАЦІЙНА (r. deserebrationis) – різке підвищення м'язового тонусу в розгиначах тулуба і кінцівок, зумовлене повним порушенням зв'язків кори півкуль і підкоркових ядер головного мозку з його стовбуром.

РИГІДНІСТЬ ЕКСТРАПІРАМІДНА (r. extrapyramidalis) – підвищення м'язового тонусу, однаково виражена у всіх фазах активних і пасивних рухів, зумовлена ураженням екстрапірамідної системи.

РИТМ РУХУ – часова характеристика рухового акту, що складається з періодичного виділення за відповідними правилами деяких його складових елементів.

РОЗТЯГНЕННЯ ЗВ'ЯЗОК СУГЛОБІВ – ушкодження зв'язок м'язів, сухожилля та інших тканин без порушення їх анатомічної цілості.

РОСТОМІР МЕДИЧНИЙ – прилад для виміру довжини тіла людини в положенні стоячи або сидячи.

РОТАЦІЯ (лат. rotatio коловий рух) – рух в суглобі, що забезпечує обертання.

РУХОВА ГРА – вид гри, що складається з привабливих і змагальних дій переважно рухової структури та переслідує психомоторний розвиток дитини чи її відпочинок.

РУХОВА ДІЯ – поєднання рухових актів, спеціально організованих для реалізації єдиного цілого з метою розв'язання ізолюваних чи втілених у межах рухової діяльності завдань.

РУХОВА ЗДАТНІСТЬ – система психо-рухових вроджених і набутих можливостей, за допомогою яких людина певною мірою вирішує різноманітні рухові завдання.

РУХОВА КУЛЬТУРА – сукупність навичок, вмій та знань людини щодо руху та здатність їх перетворення в різні складні форми як результат впливу виховання.

РУХОВЕ ВИХОВАННЯ – педагогічна діяльність, спрямована на розвиток і вдосконалення рухової здатності людини.

РУХОВИЙ АКТ – простий факт поведінки, реалізований скелетними м'язами для досягнення елементарного ефекту пристосування рухової дії.

РУХОВИЙ АНАЛІЗАТОР – комплекс органів кіркового сприйняття для керівництва і проєкції інформації, що стосується розгортання руху.

РУХОВІ НАВИЧКИ – автоматизований спосіб керування рухами в цілісному руховому акті.

С

САМОКОНТРОЛЬ – система спостережень за своїм здоров'ям, функціональним станом і перенесенням фізичних навантажень.

СЕДАТИВНИЙ (sedativa; пізньолат. sedativus) – заспокоюючий, заспокійливий.

СЕЛЕКТИВНИЙ (лат. selectus вибірковий) – вибірковий.

СЕНСОРНИЙ (лат. sensorium орган чуттів, sensus відчуття) – чутливий, що відноситься до області відчуттів.

СИНАПС (гр. synapsis сполучення, зв'язок) – місце контакту двох клітинних мембран, які забезпечують перехід збудження з нервових закінчень на структури, які збуджуються (залози, м'язи, нейрони). Утворюється пресинаптичною мембраною, яка є частиною нервового закінчення, і постсинаптичною мембраною, яка належить збудливій структурі.

СИНДРОМ (syndromum; гр. syndrome скупчення ознак хвороби) – група симптомів, патогенетично пов'язаних між собою.

СІНЕРГІЯ – поєднане системне включення м'язів різних суглобів у виконанні руху або пози тіла.

СІНКІНЕЗІЯ (synkiesia; син- + гр. kinesis рух) – рефлекторний поєднаний рух кінцівки (або іншої частини тіла), супутній самовільному руху іншої кінцівки (частини тіла).

СІНКІНЕЗІЯ СПАСТИЧНА (s. globalis) – патологічна С. у вигляді посилення згинальної контрактури в паралізованій руці і розгинальної контрактури в паралізованій нозі при спробі руху паралізованими кінцівка-

ми або при активних рухах здоровими кінцівками, напруженні м'язів тулуба і ший, при кашлі і чиханні; спостерігається при центральній геміплегії.

СКЛАДНИЙ РУХ – руховий акт, який включає подібні прості рухові структури.

СКОЛІОЗ (scoliosis; гр. skoliosis викривлення) – складне і важке захворювання, пов'язане з викривленням і торсією хребців; і супроводжується значними змінами опорно-рухового апарату, органів грудної клітки, черевних і тазових органів.

СМЕРТНІСТЬ – зменшення кількості населення в зв'язку із смертю.

СМЕРТЬ (mors) – незворотне припинення життєдіяльності організму, яке є неминучою стадією його індивідуального існування.

СОПОР (sopor; лат. безпам'ятство) – глибока стадія приглушення, при якій відсутня реакція на словесне звернення і збережені лише реакції на больові подразнення.

СОЦІАЛЬНІ УМОВИ – суспільні, матеріальні і духовні умови існування людини.

СПАЗМОФІЛІЯ – схильність до судом.

СПАСТИЧНІСТЬ М'ЯЗОВА (гр. spastikos який стягує) – нерівномірне підвищення м'язового тонусу.

СПРОМЕТРІЯ – вимірювання об'єму видихнутого повітря за допомогою спірометру.

СТЕРЕОТИПІЯ – схильність до повторення одного і того ж акту психічної діяльності.

СТИБОРЕЦЕПТОРИ – органи сприйняття нюхових відчуттів.

СУГЛОБ – рухоме сполучення кісток, в якому їх кінці (суглобові поверхні) розділені суглобовою порожниною, яка містить синовіальну рідину.

СУГГЕСТІЯ (навіювання) – цілеспрямована психічна дія, яка сприймається суб'єктом пасивно, без критичної оцінки.

СУЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА – поведінка, яка відображає прагнення до скоєння самогубства.

СУПНАЦІЯ (лат. supinatio перекидаю, перевертаю) – круговий рух передпліччя ззовні до положення, при якому кисть повернена долонею доверху, або рухом стопи до ззовні в положення, при якому її медіальний край піднятий.

СУРДОМУТИЗМ – глухонімота.

Т

ТЕМП РУХУ – часова міра повторюваності рухів. Вимірюється кількістю рухів, що повторюються за одиницю часу.

ТЕРАПІЯ – лікування хворого, вживається головним чином для визначення так званих консервативних методів лікування.

ТЕРАТОГЕН – речовина, при дії якої на організм під час вагітності виникають вади розвитку і відхилення в постнатальному періоді.

ТЕРЕНКУР – метод лікувальної фізкультури, який полягає у дозованій ходьбі по спеціально прикладеним і обладнаним маршрутам по пересіченій місцевості.

ТЕРМОРЕЦЕПТОРИ – органи сприйняття температурних подразників.

ТЕСТ (англ. test випробування) – вимірювання або випробування з метою визначення функціонального стану чи фізичних здібностей людини.

ТЕТРАПЛЕГІЯ (tetraplegia; тетра + гр. plege удар) – параліч чотирьох кінцівок.

ТЕХНІКА РУХУ – раціональна структура рухового акту, яка відповідає поставленій меті.

ТОКСИКОЗ (гр. toxikos отруйний) – хворобливий стан, зумовлений дією на організм екзогенних токсинів чи шкідливих речовин ендogenous походження.

ТОРПІДНИЙ – в'ялий.

ТОРПІДНІСТЬ – повільність у мові та діях.

ТОТАЛЬНИЙ – цілий, повний.

ТОЧНІСТЬ РУХУ – якість рухового акту, реалізована вправним дотриманням заздалегідь встановленої системи характеристик.

ТРАВМА (гр. trauma рана) – пошкодження організму будь якими зовнішніми фізичними, хімічними чи психічними впливами.

ТРАВМА ПСИХІЧНА – емоційний вплив, викликаний психічним розладом.

ТРАКЦІЯ – потягування.

ТРЕМОР (лат. tremor тремтіння) – гіперкінез, який проявляється мимовільними, стереотипними, найчастіше ритмічними коливальними рухами всього тіла або його частин.

ТРЕНАЖЕР (англ. train тренуватися) – установка, яка імітує найважливіші елементи якого-небудь виду діяльності; застосовується для формування і тренування професійних навичок.

ТРЕНОВАНІСТЬ ОРГАНІЗМУ – стан, що відображає готовність організму до найбільш ефективного виконання м'язової роботи і розвивається внаслідок багаторазового повторення фізичних вправ.

ТРИПЛЕГІЯ (triplegia; три- + гр. plege удар, ураження) – параліч трьох кінцівок.

ТУЛУБНАЯ АТАКСІЯ (ataksia statica) – атаксія, яка проявляється порушенням рівноваги у положенні стоячи і сидючи.

У

УВЧ – ТЕРАПІЯ – метод лікування змінним електричним полем ультрависокої частоти.

УЛЬТРАЗВУКОВА ТЕРАПІЯ – метод використання лікувального впливу механічних коливань ультразвукової частоти, які викликають у тканинах перемінне стиснення і розрідження середовища.

УМОВНІ РЕФЛЕКСИ – рефлекси, які виробляються протягом життя індивідуума на базі безумовних рефлексів; фізіологічною основою умовних рефлексів є формування тимчасових зв'язків при обов'язковій участі кори великих півкуль.

УШИБ – механічне пошкодження тканин без порушення цілісної шкіри.

Ф

ФАЗА – певний момент в розвитку явища.

ФАРМАКОЛОГІЯ (гр. pharmakon ліки + logos вчення) – наука про взаємодію

лікарських засобів з організмом і шляхи пошуку нових лікарських засобів.

ФАРМАКОТЕРАПІЯ – сукупність методів лікування, основаних на застосуванні лікарських засобів.

ФЕНОМЕН – явище.

ФІЗИЧНА ДОСКОНАЛІСТЬ – історично зумовлений рівень здоров'я і всебічного розвитку фізичних здібностей людей, який відповідає потребам людської діяльності в певних умовах виробництва та в інших галузях суспільного життя.

ФІЗИЧНА ЗДАТНІСТЬ – сукупність природних і набутих можливостей, за допомогою яких можна здійснювати різні за структурою і дозуванням навантаження.

ФІЗИЧНА ОСВІТА – навчання людини рухових вмінь і навичок, керування рухом свого тіла в просторі й часі, а також озброєння теоретичними знаннями для використання рухових вмінь і навичок у різних умовах життя і діяльності.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА – спеціалізований процес фізичного виховання, який спрямований на підготовку людини, вирішення будь-якого практичного завдання.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ – рівень розвитку рухових якостей (сили, швидкості, витривалості, працездатності).

ФІЗИЧНА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ – інтегративне вираження функціональних можливостей людини, яке характеризується будовою тіла і антропометричними показниками; потужністю, ємністю і ефективністю механізмів

енергопродукції аеробним і анаеробним шляхом; силою і витривалістю м'язів; нейром'язовою координацією, станом опорно-рухового апарату, станом ендокринної системи.

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК – процес зміни і сукупність морфологічних і функціональних властивостей організму.

ФІЗІОЛОГІЯ (гр. physis природа + logos наука) – біологічна наука, яка вивчає життєдіяльність здорового організму на різних рівнях його організації.

ФІЗІОТЕРАПІЯ (гр. physis природа + therapia лікування) – область медицини, яка займається вивченням дії на організм людини штучно створюваних природних і фізичних факторів і їх використання з лікувальною метою.

ФІЗКУЛЬТУРА ЛІКУВАЛЬНА

1) метод лікування, профілактики і медичної реабілітації, який ґрунтується на використанні фізичних вправ та інших засобів фізичної культури;

2) розділ клінічної медицини, який вивчає механізми терапевтичного впливу, а також засобів фізичної культури та розробляє методи їх застосування з лікувально-профілактичною і реабілітаційною метою.

ФІКСАЦІЯ (фр. fixation закріплення) – закріплення чого-небудь у певному положенні.

ФОБІЯ (phobia; phobos) – нав'язливий стан в вигляді непереборного страху деяких предметів, рухів, дій, вчинків, ситуацій.

ФУНКЦІОНАЛЬНА ДІАГНОСТИКА – визначення і оцінка фізичного стану

організму людини за допомогою різних методів.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН – визначається дослідженням функцій систем і органів людини у стані спокою, під впливом різних навантажень та інших факторів.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗДІБНОСТІ – реалізація своїх можливостей в результаті систематичного тренування.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ – потенційні задатки для досягнення успіху в обраному виді м'язової діяльності чи спорту. Визначаються рівнем максимальної мобілізації функцій і функціональною стійкістю систем організму.

Х

ХАПАЛЬНИЙ РЕФЛЕКС – ураження середнього відділу лобної долі з боку, протилежної до осередку, тобто при мінімальному дотику до долоні рука рефлекторно стискається в кулак.

ХАРАКТЕР (гр. character особливість) – сукупність індивідуальних психічних властивостей людини, які зумовлюють її поведінку.

ХАРЧУВАННЯ – процес поступлення, травлення, всмоктування і засвоєння організмом речовин, необхідних для покриття його енергетичних витрат, побудови і оновлення тканин та регуляції функцій організму.

ХВОРОБА – порушення нормальної життєдіяльності організму при дії на нього шкідливих факторів.

ХВОРОБА ДАУНА – хромосомна хвороба, при якій відставання в розумовому і фізичному розвитку поєдну-

ється з своєрідною зовнішністю і недостатністю функції залоз внутрішньої секреції (найчастіше щитовидної залози).

ХОРЕЯ ВРОДЖЕНА (chorea; гр. choreia хоровод) – тяжке аутосомнодомінантне захворювання з великою пенетрантністю гена.

ХОРИОЕНЦЕФАЛІТ (chorioencephalitis; хорі + енцефаліт) – поєднання запалення речовини головного мозку і його судинних сплетінь здебільшого вірусної етіології.

ХОРИОМЕНІНГІТ (choriomeningitis; хорі + менінгіт) – запалення мозкових оболонок, в яке втягнуті судинні сплетіння головного мозку.

Ц

ЦЕНТРАЛЬНА НЕРВОВА СИСТЕМА – частина нервової системи людини, яка включає головний та спинний мозок.

ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ (лат. cerebrum мозок) – мозковий.

ЦЕРЕБРАСТЕНІЯ (лат. cerebrum мозок + астенія) – поєднання астенії з головним болем, головокружінням, деяким погіршенням пам'яті та іншими ознаками ураження головного мозку; спостерігається при травмах, інфекції, інтоксикації чи початковій стадії органічного захворювання головного мозку.

ЦЕРЕБРОПАТІЯ – див. *Енцефалопатія*.

ЦЕФАЛАЛГІЯ – біль голови.

ЦИКЛІЧНИЙ РУХ – руховий акт, структура якого періодично повторюється.

ЦІАНОЗ (cyanosis; гр. kyanos темно-синій + osis) – синюшне забарвлення шкірних покривів і слизових оболонок, зумовлене темним кольором капілярної крові через підвищений вміст в ній відновленого гемоглобіну.

Ш

ШИЗОФАЗІЯ (schizophasia; шизо + гр. phasis вираз) – розлад мови у вигляді відсутності смислового зв'язку між словами і реченнями при правильності їх граматичної побудови.

ШИЗОФРЕНІЯ (schizophrenia; гр. schizo розділяти phren розум) – найбільш розповсюджене психічне захворювання, яке проявляється своєрідними змінами особистості (порушення соціального контакту, мислення, емоційні розлади), а також інші психічні розлади.

Я

ЯТРОГЕННІ ЗАХВОРЮВАННЯ (гр. atos лікар + gennaо створити) – психогенні розлади, які виникають як наслідок деонтологічних помилок медичних працівників – неправильних, небережних висловів або дій.

Список літератури

1. Блейхер В.М. Крук И.В. Толковый словарь психиатрических терминов. – Воронеж, 1995. – 640 с.
2. Дубогай О.Д., Тучак А.М., Костікова С.Д., Єфімов А.О. Основні поняття і терміни оздоровчої фізична культура та реабілітації: Навчальний посібник. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 101 с.
3. Дубровский В.И. Лечебная физическая культура: Учебник для студентов вузов. – Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 608 с.
4. Мухін В.М. Фізична реабілітація. Підручник. – К.: Олімпійська література, 2000. – 423 с.
5. Осінчук В.Г., Попеску І.К. Визначення основних спортивних термінів фізичної культури і спорту. – К.:ІСДО, 1995. – 200 с.
6. Панишко Ю.М., Осінчук В.Г., Білинський М.Є. Українсько-російсько-англійський словник з фізичної культури і спорту (медико-біологічні аспекти). – Львів, 1996. – 93 с.
7. Психологічний словник /За ред. В.І. Войтка. – К.: Вища школа, 1982. – 215 с.
8. Словарь психиатрических и относящихся к психическому здоровью терминов. – Женева, ВОЗ, Медицина, 1991. – 80 с.
9. Словарь эпонимических названий болезней и синдромов. Ортопедия и травматология /Руков. Меженина Е.П. – К.: Вища школа, 1982. – 184 с.
10. Энциклопедический словарь медицинских терминов /Гл. ред. Б.В. Петровского. – В 3-х томах. – Москва: Советская энциклопедия, 1982.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

А	
Абазія	4
Аберация	4
Абсолютна м'язова сила	4
Абстиненція	4
Абулія	4
Автоматичний рух	4
Автосугестія	4
Агрывація	4
Агевзія	4
Агнозія	4
Аграфія	4
Агресивність	4
Агрипнія	4
Адаптація	4
Адапована поведінка	4
Адинамія	4
Аероіонотерапія	4
Аеротерапія	5
Акайрія	5
Акалькулія	5
Акінезія	5
Акліматизація	5
Акомодация	5
Акромегалія	5
Акропарестезія	5
Акроціаноз	5
Акселерація	5
Активний рух	5
Активність	5
Актографія	5
Акупунктура	5
Акселерація	5
Алалія	5
Алексія	5
Амавроз	5
Амбівалентність	6
Амбліопія	6
Амімія	6
Аміотрофія	6
Амнезія	6
Ампліпульсотерапія	6
Амплітуда руху	6
Аналіз	6
Аналізатор	6
Аналізатори	6
Анамнез	6
Анартрія	6
Ангедонія	6
Ангіоневроз	6
Анемія	6
Анергія	6
Анестезія	6
Анестезія болісна психічна	6
Анізокорія	7
Анкетне опитування	7
Анкілоз	7
Анозогнозія	7
Аномалія	7
Анорексія	7
Аносмія	7
Антропометрія	7
Апатико-абулічний синдром	7
Апатія	7
Апотимія	7
Апраксія	7
Апрозексія	7
Аракінезія	7
Арахноідит	7
Аретотерапія	7
Арефлексія	7
Артеріт	7
Артикуляція	7
Асексуалізм	8
Аспонтаність	8
Астазія	8
Астазія-Абазія	8
Астенічний синдром	8
Астенія	8
Астереогнозія	8
Асфіксія	8
Асфіксія плоду	8
Атаксія	8
Атетоз	8
Атетоз подвійний	8
Атимія	8
Атонічна диплегія	8
Атонія	8
Атремія	8
Атрофія	8

Аура	8
Аутизм	9
Аутизм дитячий	9
Аутоагресія	9
Аутогенне тренування	9
Ауторелаксація	9
Афагія	9
Афазія	9
Аферентний	9
Афонія	9
Ацефалія	9

Б

Багатопалість	9
Базофобія	9
Бальнеотерапія	9
Барилалія	9
Безумовні рефлекс	9
Біографічний метод	9
Біомеханічні властивості м'язів	10
Біопсія	10
Брахіалгія	10
Брахібазія	10
Булімія	10

В

Ванни	10
Ванни гарячі	10
Ванни гідроелектричні	10
Ванни грязьові	10
Ванни мінеральні	10
Ванни перлинні	10
Ванни піскові	10
Ванни радонові	10
Ванни теплі	10
Ванни хвойні	10
Вегетативний	10
Вегетативний невроз	10
Вегетоневроз	10
Вегетопатія	10
Вертебральний	10
Вертиго	10
Вестибулярний	11
Вивихи	11
Виконання рухів	11
Виховання	11
Водянка головного мозку	11
Вправлюваність	11
Втома	11

Г

Гальванізація	11
Гальванотерапія	11
Гандикап	11
Гарячка	11
Гастрит	11
Гастроентерит	11
Гастроентероколіт	11
Геліотерапія	11
Гематома	11
Гематомієлія	11
Гематоракіс	11
Гематоциста	11
Геміалгія	12
Геміанестезія	12
Геміанопсія	12
Геміатрофія	12
Гемігіпертрофія	12
Гемієнцефалія	12
Гемікранія	12
Геміпарез	12
Геміплегія	12
Геміплегія спастична	12
Гемофілія	12
Генезис руху	12
Генералізований	12
Гепатит	12
Гепатит трофопатичний	12
Гепатоз	12
Гепатома	12
Гідрокінезотерапія	12
Гідромасаж	12
Гідротерапія	12
Гідроцефалія	12
Гіпердактилія	12
Гіперергія	13
Гіперестезія	13
Гіперкінез гіпотонічний	13
Гіперкінез екстрапірамідний	13
Гіперкінез тонічний	13
Гіперкінез хореїчний	13
Гіперкінези	13
Гіперкінезія	13
Гіперкомпенсація	13
Гіперметропія	13
Гіперметропія	13
Гіперпазія	13
Гіперплазія	13

Гіперрефлексія	13
Гіпертензія	13
Гіпертермія	13
Гіпертимія	13
Гіпертонія	13
Гіпертрофія	14
Гіподинамія	14
Гіпокінезія	14
Гіпоксія	14
Гіпомнезія	14
Гіпотензія	14
Гіпотермія	14
Гіпотимія	14
Гіпотонія	14
Гіпотонія мозочкова	14
Гіпотонія м'язова	14
Гіпотрофія	14
Глинолікування	14
Голковколювання	14
Голод	14
Голодування	14
Гоніометр	14
Гоніометрія	14
Горметонія	14
Госпіталізм	15
Графоманія	15
Груповий рух	15
Грязелікування	15
Густрорецептори	15
Д	
Дарсонвалізація	15
Дауна захворювання	15
Дебільність	15
Дегенеративні психічні стигми	15
Дегенеративні фізичні стигми	15
Деменція	15
Депресія	15
Дерматоманія	15
Дефект психічний	16
Дизартрія	16
Дизембріогенезія	16
Динаміка руху	16
Динамометрія	16
Диплегія	16
Диплегія атонічна	16
Дисгенезія	16
Дисграфія	16
Дисграфія	16
Дискінезія	16

Дислексія	16
Дисплазія	16
Дистонія	16
Дистонія судинна	16
Дистрофія	16
Діагноз	16
Діадинамотерапія	16
Довжина тіла	17
Дозування навантаження	17
Е	
Егоцентризм	17
Едипів комплекс	17
Ейфорія	17
Екзацербация	17
Екстезія	17
Екстерорецептори	17
Електроенцефалографія	17
Електроміографія	17
Електроміостимулятор	17
Електропунктура	17
Електросон	17
Електростимуляція	17
Електрофорез	17
Ембріопатія	18
Емоційна лабільність	18
Ендогенний	18
Енурез	18
Енцефаліт	18
Енцефалоз	18
Енцефаломаліяція	18
Енцефаломієліт	18
Енцефалопатія	18
Енцефалоцеле	18
Епідурут	18
Епілепсія	18
Епілептичний стан	18
Ергограма	18
Еретизм	18
Етіологія	18
Етіотропний	18
Ефект тренування	18
Ефективність тренування	18
Еферентний	18
Еферентні шляхи	18
Ехопраксія	19
Ж	
Життєва ємність легень	19
З	
Загартування організму	19

Запалення	19
Запаморочення	19
Запам'ятовування руху	19
Зарядка	19
Захворюваність	19
Здоров'я	19
Здоровий спосіб життя	19
I	
Ідеомоторне тренування	19
Ідіопатичний	19
Ідіотія	19
Ізотонічне тренування	19
Ілюзії	20
Імбецильність	20
Імобілізація	20
Імпульсивність	20
Імунітет	20
Інвалідність	20
Індивідуальний контроль	20
Індоленція	20
Індуктотерапія	20
Індукція психічна	20
Інсомнія	20
Інстинкт	20
Інтеграція	20
Інтеграція соціальна	20
Інтелект	20
Інтенсивність навантаження	20
Інтенційний тремор	20
Інтерорецептори	20
Інтоксикація	20
Інфантілізм	20
Інфаркт	21
Інфільтрація	21
Іпохондрічні тривожні побоювання	21
Іплотерапія	21
Істеричний клубок	21
Істерія	21
Ішемія	21
К	
Каверна	21
Квадриплегія	21
Кінська стопа	21
Кіфоз	21
Кіфолордоз	21
Кіфосколиоз	21
Клініка	21
Кліноманія	21
Клонус	21

Кома	21
Компенсація	22
Комплекс психічний	22
Конвульсія	22
Контрактура	22
Координація рухів	22
Косномовність	22
Косоокість	22
Крампі	22
Кретинізм	22
Криптомнезія	22
Крововилив	22
Кругла спина	22
Круглоувігнута спина	22
Курортологія	22
Курортотерапія	22
Кутомір	22
Л	
Лабіринтний рефлекс	23
Ларінгіт	23
Легастенія	23
Лейкоз	23
Лептоменінгіт	23
Лікарсько-педагогічні спостереження	23
Лімфаденіт	23
Ліпома	23
Логоневроз	23
Логопедія	23
Локалізація	23
Локомоторний	23
Локомоція	23
Лордоз	23
М	
Магнітотерапія	23
Макроенцефалія	23
Макроцефалія	23
Макроцефалія	23
Максимальне споживання кисню	23
Мануальна терапія	23
Масаж	24
Масаж вакуумний	24
Масаж лікувальний	24
Масаж сегментарно-рефлекторний	24
Масаж точковий	24
Математична статистика	24
Мегалоцефалія	24
Мегацефалія	24
Менінгіт	24

Менінгоенцефаліт	24
Менінгоенцефаломієліт	24
Менінгомієліт	24
Механотерапія	24
Міалгія	24
Міастенія	24
Міатрофія	24
Мієліт	24
Мієломенінгоцеле	24
Мікробазія	24
Мікроенцефалія	24
Мікрохвильова терапія	24
Мікроцефалія	25
Міодистрофія	25
Міокард	25
Міокардит	25
Міоклонія	25
Міопатія	25
Міопія	25
Міоплегія	25
Міотонія	25
Міотонометрія	25
Мобільний	25
Моноплегія	25
Мотонейрони спинного мозку	25
Мотонейрон-альфа	25
Мотонейрон-гамма	25
Моторика людини	25
Мутація	25
Мутизм	25
М'язова координація	25

Н

Набряк	26
Навчання руху	26
Народжуваність	26
Наренованість	26
Невралгія	26
Неврастенія	26
Невринома	26
Невроз	26
Невроз вегетативний	26
Неврозоподібні розлади	26
Неврома	26
Невропатія	26
Невропатологія	26
Невротичний розлади	26
Негативізм	26
Нейрон	26

Нейротомія	27
Нейротропний	27
Нерв	27
Нервова координація	27
Нервова система	27
Ніктурія	27
Нозологія	27

О

Обсяг тренувального навантаження	27
Оздоровчі фізичні вправи	27
Озокеритолікування	27
Олігодактилія	27
Олігофазія	27
Олігофренія	27
Опістотонус	27
Оптимальна рухова активність	27
Оптимальне навантаження	28
Оптимум навантаження на організм	28
Ортопедичне взуття	28
Ортопедія	28
Остеодисплазія	28
Остеома	28
Остеомієліт	28
Остеопороз	28
Офтальмоплегія	28

П

Павор	28
Паностит	28
Панфобія	28
Параліч	28
Параліч бульбарний	28
Параліч в'ялий	28
Параліч дитячий церебральний	28
Параліч псевдобульбарний	29
Параліч центральний	29
Паранойя	29
Парапарез	29
Парапарез спастичний	29
Параплегія	29
Парапсихологія	29
Параспазм	29
Парафінотерапія	29
Парафразія	29
Парез	29
Парез мозочковий	30
Парестезія	30
Паркінсонізм	30

Пароксизм	30
Пасивний рух	30
Патогенез	30
Патологічний	30
Патологія	30
Пахіменінгіт	30
Педіатрія	30
Перевтомлення	30
Перетренування	30
Периферічний	30
Персеверація	30
Пірамідні шляхи	30
Плексит	31
Плоска спина	31
Плоскостопість	31
Полідактилія	31
Поліморфізм	31
Поліоенцефаломієліт	31
Поліомієліт	31
Постава	31
Постуральний рефлекс	31
Почуття руху	31
Працездатність	31
Працетерапія	31
Природний рух	31
Пролежень	31
Пропріорецептор	31
Простий рух	31
Профілактика	31
Псевдобульбарна дизартрія	31
Психіатрія	31
Психіка	32
Психічна активність	32
Психічна астенія	32
Психічний інфантилізм	32
Психогенія	32
Психоз	32
Психомоторика	32
Пульс	32
Пульсометрія	32
П'ятова стопа	32

Р

Рахіт	32
Реабілітація	32
Реабілітація медична	33
Реабілітація професійна	33
Реабілітація соціальна	33
Реабілітація фізична	33
Реадаптація	33

Реактивні стани	33
Реакція	33
Реанімація	33
Регенерація	33
Редресація	33
Режим дня	33
Резистентність	33
Рекурвація	33
Релаксація	33
Ремісія	33
Рефлекс	34
Рефлекс Бабінського	34
Рефлекс Ландау	34
Рефлекс Моро	34
Рефлекс патологічний	34
Рефлекс Переса	34
Рефлекс тонічний	34
Рефлекс тонічний шийний	34
Рефлекс тонічний шийний асиметричний	34
Рефлекс тонічний шийний симетричний	34
Рефлекс фізіологічний	34
Рефлексотерапія	35
Ригідність	35
Ригідність децеребраційна	35
Ригідність екстрапірамідна	35
Ритм руху	35
Розтягнення зв'язок суглобів	35
Ростомір медичний	35
Ротація	35
Рухова гра	35
Рухова дія	35
Рухова здатність	35
Рухова культура	35
Рухове виховання	35
Руховий акт	35
Руховий аналізатор	35
Рухові навички	35

С

Самоконтроль	36
Седативний	36
Селективний	36
Сенсорний	36
Синапс	36
Синдром	36
Сінергія	36
Сінкінезія	36
Сінкінезія спастична	36

Складний рух	36
Сколиоз	36
Смертність	36
Смерть	36
Сопор	36
Соціальні умови	36
Спазмofilія	36
Спастичність м'язова	36
Спірометрія	36
Стереотипія	36
Стиборецептори	36
Суггестія	37
Суглоб	37
Суіціальна поведінка	37
Супінація	37
Сурдомутизм	37
Т	
Темп руху	37
Терапія	37
Тератоген	37
Теренкур	37
Терморецептори	37
Тест	37
Тетраплегія	37
Техніка руху	37
Токсикоз	37
Торпідний	37
Торпідність	37
Тотальний	37
Точність руху	37
Травма	37
Травма психічна	37
Тракція	37
Тремор	37
Тренажер	37
Тренованість організму	38
Триплегія	38
Тулубна атаксія	38
У	
УВЧ – терапія	38
Ультразвукова терапія	38
Умовні рефлекси	38
Ушиб	38
Ф	
Фаза	38
Фармакологія	38
Фармакотерапія	38
Феномен	38
Фізична досконалість	38

Фізична здатність	38
Фізична освіта	38
Фізична підготовка	38
Фізична підготовленість	38
Фізична працездатність	38
Фізичний розвиток	39
Фізіологія	39
Фізіотерапія	39
Фізкультура лікувальна	39
Фіксація	39
Фобія	39
Функціональна діагностика	39
Функціональний стан	39
Функціональні здібності	39
Функціональні можливості	39
Х	
Хапальний рефлекс	39
Характер	39
Харчування	39
Хвороба Дауна	39
Хвороба	39
Хорея вроджена	40
Хоріосенсцесаліт	40
Хоріоменінгіт	40
Ц	
Центральна нервова система	40
Церебральний	40
Церебрастенія	40
Церебропатія	40
Цефалалгія	40
Циклічний рух	40
Ціаноз	40
Ш	
Шизофазія	40
Шизофренія	40
Я	
Ятрогенні захворювання	40

СУЧАСНІ СЛОВНИКИ УКРАЇНИ

Довідкове видання

О.А. Мерзлікіна, О.В. Гузій

**ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ І СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ
ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Головний редактор

О.С. Куц, доктор педагогічних наук, професор

Науковий редактор

А.С. Вовканич

Літературний редактор

О.В. Боровська

Підписано до друку 26.03.2002 р.

Формат 60х90/16. Папір друк. Ум. друк. арк. 3.

Наклад 300 прим. Зам. №192/2002

Надруковано видавничим центром

Львівського національного університету імені Івана Франка

79002, м.Львів, вул.Дорошенка, 41.